

Vuokko Lukinmaa

MAATILAN MUUTTAMINEN OSAKEYHTIÖKSI

Toimintamuodon muutos maatilalla

MAATILAN MUUTTAMINEN OSAKEYHTIÖKSI

Toimintamuodon muutos maatilalla

Vuokko Lukinmaa
Opinnäytetyö
Kevät 2015
Liiketalouden koulutusohjelma
Oulun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun ammattikorkeakoulu
Liiketalouden koulutusohjelma, Taloushallinto

Tekijä: Vuokko Lukinmaa

Opinnäytetyön nimi: Maatilan muuttaminen osakeyhtiöksi - Toimintamuodon muutos maatilalla

Työn ohjaaja: Leena Yrttiaho

Työn valmistumislukukausi- ja vuosi: Kevät 2015

Sivumäärä: (52 + 1)

Tämän opinnäytetyön aiheena oli tutkia maatilan osakeyhtiöittämisen prosessia teoriaperustan ja toimeksiantajan asiakastutkimusten kautta. Tutkielman tavoitteena oli selvittää maatilan yhtiöittämisen kokonaisprosessia. Maatilan yritysmuodon muutoksessa oli tärkeintä selvittää yhtiöittämisen kannattavuuden laskentaperusteet eri prosessivaiheissa. Toimeksiantajana opinnäytetyössä oli ProAgria Oulu, joka toimii yhdessä ProAgria Keskusten Liiton kanssa muodostaen suomenkielisen maaseudun asiantuntijaorganisaation.

Tietoperustan tutkimuksessa rajattiin yhtiöittäminen koskemaan vain toimintamuodon muutosta. Useamman tilan yhdistyminen osakeyhtiöksi ja maatalouden elinkeinotoiminnan osakeyhtiöittäminen jätettiin pois opinnäytetyöstä. Lähteinä teoriaperustassa käytettiin maatalouden yhtiöittämisen kirjallisuutta, sähköisiä lähteitä ja asiantuntijahaastatteluita. Työ toteutettiin laadullisin menetelmin tapaustutkimuksena. Työn tutkimuksessa käytettiin tiedonkeruumenetelmänä teemahaastatteluja neljälle toimeksiantajan valitsemalle yritykselle. Haastatteluiden tavoitteena oli tutkia tehtyjen yhtiöittämisprosessien onnistumiskokemuksia mautiloilla.

Työn tutkimuksessa teemahaastatteluiden tekniikkana käytettiin avoimia kysymyksiä. Haastatte- luissa pääosakas vastasi neljääntoista kysymykseen, jotka käsittelivät yhtiöittämisen prosessia ennen prosessin aloitusta, prosessin aikana ja sen jälkeen. Kysymyksillä haluttiin saada osak- kaan kokemusperäistä tietoa yhtiöittämisen kannattavuudesta. Kysymyksissä käsiteltiin myös kuinka yhtiöittämisen prosessi onnistui osakkaan odotuksiin verraten.

Empiirisenä tutkimuksena tutkittiin vuosien 2011–2014 aikana tehtyjen yhtiöittämisten onnistumi- sen kokemukset osakkailla. Tutkimuksessa painotettiin yhtiöittämisen prosessin taloudellisia piir- teitä. Tutkimustuloksen mukaan osakkaat olivat tyytyväisempiä uudempien yhtiöiden toiminta- muodon muutokseen. Kaikkien osapuolten osaaminen maatilan yhtiöittämisessä parani tutkimus- vuosien aikana. Yhtiöt olivat mautiloja, jotka olivat laajentaneet toimintaansa ja riski yritystoimin- nassa oli kasvanut. Kaikki haastateltavat kertoivat yhtenä kriteerinä yhtiöittämisen aloittamiseen olevan lisääntyneen verotettavan tulon kasvu. Toimintamuodon muutos optimoi verotusta paran- taen lainojen hoitokykyä ja täsmänsi kirjanpitoa. Johtopäätöksenä tulon tulokseen, että yhtiöittä- minen oli kannattavuutta mitattaessa yrityskohtainen asia. Jokaiselle mautilalle on laskettava esiselvityksen kautta yhtiöittämisen hyödyt sekä kustannukset. Erityisesti varainsiirtoveron määrä ratkaisi yhtiöittämisen kannattavuuden. Mikäli kustannuksia yhtiöittämisestä ei saatu kolmessa vuodessa katettua verohyödyllä, oli yhtiöittäminen kannattamatonta. Prosessin onnistuminen vaatii hyvän ennakkosuunnittelun ja verottajan aikataulujen huomioon ottamisen.

Asiasanat: maatila, osakeyhtiö, prosessi, kannattavuus

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Degree Programme in Business Economics, Financial Administration

Author: Vuokko Lukinmaa

Title of thesis: The Process of Becoming a Limited Company in a farm – The mode change in a farm

Supervisor(s): Leena Yrttiaho

Term and year when the thesis was submitted: Spring 2015 Number of pages: (52+1)

The subject of this thesis was to examine the incorporation process in a farm based on a theoretical framework and a client customer research. The main aim was to clarify the process of a farm becoming a limited company. In this process, the most important aim was to find out the calculation basis for the profitability in different stages of the process. The client company was the counselling agency ProAgria Oulu, which work together with ProAgria Keskusten Liitto, ProAgria's union of centres, forming the Finnish expert organisation on rural matters.

The theory section was limited to include only the process of change. The thesis did not deal with forming a limited company out of more than one farm nor the limited company formation of business activities in the agricultural industry. The theoretical background was based on literature, internet sources and expert interviews. The work was conducted as a case study using qualitative methods. Information was collected by carrying out interviews to a small group of farmers, who have undergone the process of becoming limited company in their own farm. A client chose the farmers, and the main aim was to study the farmers' successful experiences of the process.

The interviews comprised open-ended questions. In the interviews, the main respondent answered fourteen questions which covered the time before change, during the change and after the change. The main thing was to collect the farmers' experiences of the incorporation and its viability.

This empirical thesis studied the owners' successful experiences of the incorporations made between 2011 and 2014. The study focused on the economic aspects of the incorporation. As a result, the later the incorporation was done, the more pleased the owners were. All parties' knowledge improved during the years. The companies were farms which had expanded their operations and they have higher risk in business. All of them had one in common criterion which was to pay less taxes after they had undergone the change in the farm. The conclusion was that incorporation was a company-specific matter when we measure economic terms. Every farm needs to calculate all the benefits and costs before they think about changing their farm into a limited company. The level of the capital transfer tax was decisive in the success of the corporation process. All the costs of the incorporation must be covered during three years with its tax benefits.

Keywords: agriculture, limited company, process, profitability

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	6
2	MAATALOUSYRITYKSEN TOIMINTAMUODOT	8
2.1	Maatalousyritys ammatinharjoittajana	8
2.2	Maatalousyhtymä	10
2.3	Elinkeino-yhtymä	11
3	OSAKEYHTIÖITTÄMINEN.....	12
3.1	Osakeyhtiölain periaatteet	12
3.2	Osakeyhtiön hallinto.....	15
3.3	Maatilojen kannattavuus.....	18
3.4	Osakeyhtiöittämisen kannattavuus.....	21
3.5	Tase-erien laskeminen.....	26
3.5.1	Taseen vastaava puolen arvostusperiaatteet.....	27
3.5.2	Taseen vastattavaa puolen arvostusperiaatteet.....	28
3.6	Osakeyhtiöittämisen kulut maatalousyrittäjälle	29
3.7	Kaupparekisteröinnin toimenpiteet	31
4	OSAKEYHTIÖITTÄMISEN JÄLKEEN	32
4.1	Muistettavat tiedonsiirrot.....	32
4.2	Eu-tukihakemukset.....	33
4.3	Kirjanpito	34
5	TYÖN TOTEUTTAMINEN	36
5.1	Toimeksiantaja	36
5.2	Tutkimuksen toteuttaminen ja tulokset	37
6	JOHTOPÄÄTÖKSET	43
7	POHDINTA.....	45
	LÄHTEET.....	47
	LIITTEET	53

1 JOHDANTO

Tässä opinnäytetyössä selvitetään maatalan yhtiöittämisen prosessi. Teoriaosuudessa selvennetään eri yritysmuodot maataloudessa sekä kirjanpidon että verotuksen kannalta. Empiirisen tutkimuksen kohteena ovat yhtiömuodossa harjoittavat maatilat. Teoriaosuudessa avointa ja kommandiittiyhtymää käsitellään lyhyesti, koska ne ovat harvinaisia maatalouden yritysmuotoja, eivätkä ne ole tutkimuksen kannalta relevantteja tutkimuskohteita. Yhtiöittäminen käsitellään teoriaosuudessa maatalouden yritystoiminnan ja lain, sekä taloudellisten tunnuslukujen pohtimisen kannalta.

Opinnäytetyön toimeksiantajana on ProAgria Oulu, joka toimii yhtenä alueellisena maatalouden asiantuntijaorganisaationa kymmenen muun suomenkielisen neuvontaorganisaation lisäksi Suomessa. Kaikki alueelliset keskuksset toimivat yhdessä ProAgria Keskusten Liiton kanssa. Nämä asiantuntijaorganisaatiot ovat osa ProAgria-ryhmää. Ryhmässä ovat mukana ruotsinkieliset ProAgria Keskuksset, Faba, ProAgria Maatalouden Laskentakeskus Oy, ProAgria Svenska Lantbrukssällskapetens Förbund, Valio Oy Alkutuotanto ja ProAgria Keskusten Liitto (Proagria 2014, viitattu 2.3.2015.)

Tutkielma on aiheesta, joka kehittyi sekä itse prosessin että viranomaisten antamien ohjeiden suhteen vuosittain. Maatilojen osakeyhtiöittäminen on tullut ajankohtaiseksi maatalouden kannattavuuden heikentyessä maailmanmarkkinahintojen vaihtelun ja nousevien tuotantokustannusten vuoksi. Samaan aikaan tilojen koko on kasvanut perheviljelmästä yritystoimintaan, joka vaatii joko ulkopuolista työvoimaa tai tilojen voimavarojen yhdistämistä. Osakeyhtiöittämisen edullisempi verokohtelu on tehnyt siitä houkuttelevan yritysmuodon maatalouteen, jotta yritystoimintaa voitaisiin kannattavasti jatkaa. Pääkysymyksenä tutkimuksessa on, milloin taloudellisesti kannattaa muuttaa maatila osakeyhtiöksi? Sivukysymyksinä ovat, miten maatila muutetaan yritysmuodoltaan osakeyhtiöksi ja mitä kokonaisuuksia on otettava huomioon muutoksessa?

Opinnäytetyön empiirisen tutkimuksen kohteena ovat toimeksiantajan määrittelemät neljä maati-
laa, joille tehdään haastattelu valmistuneista yhtiöittämisprosesseista. Haastatteluiden tarkoituksena on selvittää, kuinka yrittäjät ovat kokeneet prosessin onnistumisen ja mitä kehittämiskohteita he haluaisivat yhtiöittämiseen. Haastattelut tehdään avoimin kysymyksin, jolloin haastateltavat saavat vapaasti kertoa omat kokemuksensa yhtiöittämisen onnistumisesta ja epäonnistumisesta.

Yhtiöittämistä suunniteltaessa on maataloudessa ensin määriteltävä yrityksen nykytila, strategiset ja vision mukaiset tavoitteet ennen varsinaisia taloudellisia laskelmia. Näitä ei käsitellä opinnäytetyössä aiheen laajuuden vuoksi ja aihe on rajattu taloudellisen kannattavuuden selvittämiseen ja yhtiöittämisen onnistumisen tutkimiseen osakeyhtiön perustamisessa maatilalla.

Tutkimusmenetelmän lähestymistapana käytetään tapaustutkimusta, jossa työtutkimuksen teoriaperustana on kvalitatiivinen tutkimusote. Tiedonkeruumenetelmistä teoriaosuus koostuu sekundaarisista tiedon lähteistä. Dokumenttilähteinä käytetään verohallinnon ja lain sekä maatalouden kirjallisuuden julkaisuja, sekä asiantuntijoiden haastatteluita. Työtutkimuksen tiedonkeruumenetelmänä käytetään haastatteluita ja havainnointia tutkimuskohteesta. Haasteena opinnäytetyön onnistumisessa on valmiin teoriamateriaalin vähyys maatilojen yhtiöittämisessä. Kirjallisuuden lisäksi haastattelut ovat tärkeä osa tämän hetkisen yhtiöittämisprosessin selvittämisessä, sekä ajantasaisen tiedon saannissa. Opinnäytetyön aihe oli itselleni selvää jo aloittaessani tradenomin opinnot, koska itselläni ei ole tietoa maatilojen yhtiöittämisestä ja toimeksiantajani on kehittänyt yhtiöittämisen prosessia viime vuosien aikana.

Oma työkokemukseni maatilojen kanssa on alkanut vuonna 1987. Aloitin Oulun Maaseutukeskuksessa karjantarkkailijana työskenneltyäni sitä ennen maatalouslomittajana. Työnimike muuttui agrologin tutkimuksen suorittuani 1991 maitotilojen neuvojasta maitotilojen yritysneuvojaksi. Samalla työnkuva laajeni maitotilojen neuvonnasta myös talouden, verotuksen, viljelyn, EU-tukihakemuksien ja vuorovaikutustaitojen sekä muutostilanteiden neuvontaan. Kehitin omaan työhöni kassabudjetin maatilojen kassavirtojen hallinnan tueksi, keskittyen erityisesti taloudellisessa kriisitilanteessa oleviin tiloihin. Kolmen vuoden ajan toimin Management of Institutin kehittämispäällikkönä johtaen useita maatalousyrittäjien koulutusprojekteja samanaikaisesti. Pääpaino koulutuksissani oli maatalouden erikoisammattitutkinnoissa ja kehittämisprojektien toteuttamisissa. Koulutuksen aikana maatiloille toteutettiin liiketoimintasuunnitelmat sekä kehittämisprojektit. Lisäksi koulutin yrittäjän ammattitutkinnoissa muita elinkeinotoiminnan harjoittajia, sekä vuorovaikutustaidoissa eri alojen esimiehiä.

2 MAATALOUSYRITYKSEN TOIMINTAMUODOT

Maatilataloutta on perinteisesti harjoitettu Suomessa maataloudenharjoittajina, mikä tarkoittaa yksittäisen henkilön ja yrittäjäpuolisoiden verotusta (Enroth, Österman & Harmoinen 2007, 66). Maatilayritys voi olla myös yhtymä nuoremman sukupolven ostaessa osan tilasta ennen lopullista sukupolvenvaihdosta tai esimerkiksi kahden veljen harjoittaessa maatilataloutta yhdessä. Yhtymistä voidaan muodostaa osakeyhtiöitä maatilataloudessa, mikäli laskennalliset ja toiminnalliset kriteerit muutokseen täyttyvät. Kommandiitti- ja avoimet yhtiöt ovat hyvin harvinaisia maatilayrityksissä, koska verotus ei muutu näihin toimintamuotoihin siirryttäessä. Kannattavuus on laskenut maataloudessa Euroopan Unioniin liittymisen jälkeen. Syynä tähän ovat tuottajahintojen vuosittaiset vaihtelut ja tarvikkeiden jatkuva hintojen nousu. Tämän vuoksi maatilat ovat alkaneet suunnitella myös osakeyhtiöittämistä saadakseen taloudellista verohyötyä. (Enroth ym. 2007, 66.)

Maa- ja metsätalouden tuloverotuksen mukaan yksittäisen yrittäjän tai yrittäjäperheen verotus suoritetaan henkilöverotuksena. Henkilöverotuksessa hyvän taloudellisen tuloksen saavutettuaan maksaa yrittäjä kunnallisverot ja valtion tuloverot yhteenlaskettuna huomattavasti suuremmat menoerät kuin toimiessaan osakeyhtiönä. Verottaja ei kuitenkaan hyväksy pelkästään verojen pienentämistavoitetta ainoaksi perusteeksi muuttaa toimintamuotoa osakeyhtiöksi, vaan vaaditaan myös muita perusteita. Näitä ovat esimerkiksi palkatun työvoiman käyttö tai toiminnan laajuus. Erityisesti usean yrittäjän toimiessa yhdessä nämä kriteerit täyttyvät. (Enroth ym. 2007, 66.)

2.1 Maatalousyritys ammatinharjoittajana

Maataloutta harjoittava yrittäjä voidaan rinnastaa yksityiseen elinkeinoharjoittajaan, joka harjoittaa yritystoimintaa ilman yhtiömuotoa. Maanviljelijä toimii itsenäisesti, tehden yksin kaikki päätökset toiminnasta ja kuten yksityinen elinkeinoharjoittaja, vastaa koko omaisuudellaan kaikista yrityksen sitoumuksista. Yrittäjä on myös oikeutettu ottamaan yrityksen varoja yksityiseen käyttöön oman pääoman mukaisesti. Kirjanpidossa varat ja velat pidetään erillään yksityistaloudesta, vaikka yrittäjä vastaa koko omaisuudellaan yrityksen veloista. (Enroth ym. 2007, 11.)

Maatalousyrittäjän ja ammatinharjoittajan velvollisuutena on tehdä yhdenkertainen maksuperusteinen kirjanpito (Kirjanpitolaki 1336/1997 7:1 §). Liikkeenharjoittajalla on aina suoriteperusteinen

kahdenkertainen kirjanpito (Kirjanpitolaki 1336/1997 1:2§). Liikkeenharjoittaja voi tehdä kirjanpidon maksuperusteisena, mikäli tilikauden lopussa tilinpäätöksessä kirjanpito muutetaan suoriteperusteiseksi. Tällä tarkoitetaan menoerien kirjaamista tilikauden viimeisenä päivänä siirtosaamiisiin tai siirtovelkoihin, kuten etukäteen maksettujen vakuutusmaksujen saamiset tai veroennakoiden ja lomapalkkojen velat. (Airola 2011, viitattu 12.1.2015.)

Maatalousyrittäjän verotus suoritetaan Maatilatalouden tuloverolain mukaan ja verohallinto antaa vuosittain yhtenäistämishjeet verotettavan vuoden verotusta varten. Maatilataloudessa yrittäjäpuolisoita verotetaan tehdyn työn prosenttiosuuden mukaisesti ja mikäli verovelvollinen ei esitä prosenttiosuutta, jakaa verottaja tulon tasan yrittäjien kesken (Tuloverolaki 1535/1992 14.2 §). Luonnollisen henkilön ja kuolinpesän verotus jaetaan ansio- ja pääomatuloihin. Pääomatulo määritellään varallisuuden mukaan lisäämällä maatalouden varallisuuteen verovuoden alaisista palkoista 30 prosenttia ja vähentämällä maatalouden velat tästä tuloksesta. Nettovarallisuudesta maatalouden verovelvollinen voi valita kolme eri pääomatulon laskentaperustetta: 0, 10 tai 20 prosenttia. Nettovarallisuudesta lasketaan pääomatuloksi haluttu prosenttiosuus ja jäljelle jäävä tulo on ansiotuloa. (Tuloverolaki 1535/1992 3:38 §.)

Verosuunnittelua tehtäessä, luonnollisella henkilöllä verotettavan tulon osuuden ratkaisee yrittäjän prosentuaalisesti verottajalle ilmoittaman työn määrä. Verotettava tulo jaetaan yrittäjien kesken ilmoituksen mukaisesti ja siksi on huomioitava kaikki verotettavat tulot yhtä aikaa hyvää verosuunnittelua tehtäessä. Verotettavaa tuloa yrittäjien kesken voi tasata huomioimalla muun elinkeinotoiminnan tulot ja ansio- ja pääomatulot yrittäjäkohtaisesti, sekä vertaamalla yrittäjien tulotaseroa. (Agronet 2015a, viitattu 12.1.2015.) Enemmän tuloa saavalle voidaan vähennyskelpoisina menoina siirtää yrittäjän eläkelain ja maatalousyrittäjän eläkelain vakuutusmaksut kummankin puolison osalta. Tällöin ei vakuutusmaksuja ole vähennetty maatalouden veroilmoituksesta. On myös tarkistettava onko yrittäjillä vapaaehtoisen eläkevakuutusmaksun vähennysoikeutta, huomioiden sen 5 000 euron yläraja. (Verohallinto 2005, viitattu 12.1.2015.)

Verosuunnittelussa voidaan käyttää myös esimerkiksi 14 – vuotta täyttäneen lapsen palkkamenoja yhtenä menojen vähennysoikeutena, huomioiden palkan sivukulut omana menoeränä (Maatilatalouden tuloverolaki 543/1967 7:1 §). Muita verosuunnittelun keinoja ovat tulojen ja menojen jaksottaminen eri verovuosille, poistojen ja investointien suunnittelu, sekä kotieläinten ostomenojen ja myyntitulojen jaksottaminen (Agronet 2015b, viitattu 3.3.2015). Tasausvarauksen käyttö antaa mahdollisuuden vähentää maatalouden puhtaasta tulosta laskettuna 40 prosentin

suuruisen varauksen. Varauksen maksimimäärä on 13 500 euroa ja minimi 800 euroa. Mikäli tasausvarausta ei pureta investointeihin, on se tuloutettava ”kolmantena verovuotena sen verovuoden päättymisestä jolta jätetyssä veroilmoituksessa tasausvaraus on tehty” (Maatilatalouden tuloverolaki 543/1967 10a §.) Tasausvaraus voidaan purkaa maatalouden käyttöomaisuushyödykkeiden hankintaan koneissa, kalustossa, laitteissa, rakennuksissa, rakennelmissa, salaojissa, silloissa ja padoissa (Maatilatalouden tuloverolaki 543/1967 10b §).

2.2 Maatalousyhtymä

Maatalousyhtymä on kahden henkilön yhdessä omia varojaan yritykseen sijoittavan henkilön muodostama maatila, jossa omistajat voivat olla saman perheen jäseniä muutoin kuin aviopuolisoina. Useimmiten kyseessä on sisarusten tai nuoremman ja vanhemman sukupolven välinen omistussuhde maatilasta. Yhtymä ei ole oikeushenkilö, joten sen nimissä ei yritykselle voida hankkia omaisuutta tai ottaa lainaa (Kiviranta 2015a, viitattu 3.3.2015.) Sisaruksilla voi olla esimerkiksi yhteiset maatilatalouden koneet ja heillä kummallakin on oma maatila, joiden työskentelyyn molemmat osapuolet osallistuvat (Verohallinto 2013, viitattu 11.1.2015).

Yhtymää ei veroteta omana yksikkönä, vaan osakkaita verotetaan tulosta tai tappiosta heidän tekemänsä työpanoksensa mukaisesti (Tuloverolaki 1535/1992 2:15.2). Maatalousyhtymän kirjanpito on maksuperusteinen ja yhdenkertainen. Yksityisellä maatalouden harjoittajalla on kirjanpidollisesti muistiinpanojen ja tositteiden säilyttämisvelvollisuus. Muusta toiminnasta osakkaita verotetaan omistussuhteen mukaan. Osakkaiden tekemät korkovähennykset maatilayritykseen kohdistuvista veloista perustuvat heidän omistusosuuksiin. (Verohallinto 2013, viitattu 11.1.2015.) Lainhuuto muodostaa yleisesti ensi käden kriteerin kiinteistön omistussuhteita ratkaistaessa (Tepora 2014, viitattu 11.1.2015). Kauppakirjoilla voidaan myös todentaa omistusosuudet koneista. Osakkaalla on oikeus luovuttaa omistamansa osuus kiinteistöstä tai irtaimesta, joka on yhtymän käytössä. (Kiviranta 2015b, viitattu 3.3.2015.)

Maatalouden puhtaasta tulosta vähennetään osakaskohtaisesti maatalouteen kuuluvat korkomenot ja aikaisempien vuosien vahvistetut osakkaan tappiot. Puhdas tulo saadaan vähentämällä maatalouden tuloista sen hankkimiseen ja säilymiseen kuluneet menot. Lopullinen tulonjako osakkaille jaetaan ansiotulo- ja pääomatulo-osuuteen. Pääomatulo lasketaan verotettavasta tulosta osakkaan yhtymävarallisuuden perusteella. Yhtymäosuudelle voidaan valita pääomatulove-

rotuksen prosenttiosuudeksi 20,10 tai 0 prosenttia laskettavasta nettovarallisuudesta. Loput maatalouden puhtaasta tulosta korkovähennysten jälkeen verotetaan ansiotulona. (Verohallinto 2013, viitattu 3.3.2015.)

2.3 Elinkeinoiyhtymä

Elinkeinoiyhtymän kirjanpito maataloudessa voi olla kirjanpitolain mukaan maksuperusteista kirjanpitoa (Kirjanpitolaki 133/1997 2:3.2 §). Avointa yhtiötä ja kommandiittiyhtiötä käsitellään verotuksessa samoin kuin yhtymää. Nämä yritysmuodot ovat oikeushenkilöitä, joten niiden omaisuutta voidaan myydä yhtiön nimissä. Samoin toimitaan yhtiölle velkaa otettaessa. (Kiviranta 2015c, viitattu 3.3.2015.) Verotettava tulo jaetaan yhtiösopimuksessa sovitulla tavalla elinkeinotulosta. Maatalouden tulossa ansio – ja pääomatulon osuus määräytyy nettovarallisuuden mukaan kuten yhtymässä. Muun toiminnan tulo on pääomatuloa ja tappiollinen tulos on elinkeinoiyhtymän tappioksi laskettava tulos. (Kiviranta 2015d, viitattu 10.3.2015.)

Verotettavasta tulosta verotetaan pääomatulona 20 % vuotuisen tuoton mukaan jokaisen osakkaan osuudesta nettovarallisuuteen. Tappio vähennetään aina maatalousyhtymästä poiketen elinkeinoiyhtymän tuloksesta, joten yritysmuodon purkautuessa, jäljelle jäävä tappio on vähennyskelvoton erä verotuksessa. Verotettava ansiotulo pääomatulon jaon jälkeen jaetaan yhtymän osakkaille osakassopimuksen mukaisesti. Kommandiittiyhtiössä äänettömälle yhtiömiehelle maksetaan sovitun korkoprosentin mukaan maksetusta pääomasta tuotto ja loppu voitonjako jaetaan osakassopimuksen mukaan vastuunalaisille yhtiömiehille. Maatalouden osalta on muistettava, että verotettava tulo voi olla elinkeinoveron, maatalouden tai muun tulolähteen verotettavaa tuloa. Näistä jokaisen verotettava tulo tai tappio käsitellään oman tulolähteesä mukaan. (Tuloverolaki 30.12.1992/1535 2:16 §.)

Yhtiömiehellä on kummassakin yhtiömuodossa oikeus vähentää yhtiöosuuden hankintaa varten hankkimansa velan korot ennen pääomatulon laskentaa (Tuloverolaki 1535/1992 3:58.6 §). Elinkeinoiyhtymän käyttö on harvinaista maataloudessa, koska se ei tuota taloudellista hyötyä verotuksen kannalta enempää kuin yksityisenä maatalouden harjoittajana tai maatalousyhtymänä toimiminen.

3 OSAKEYHTIÖITTÄMINEN

Osakeyhtiö yleisty maatalousyritysten toimintamuotona. Vuonna 2014 osakeyhtiöitä oli 732, henkilöyhtiöitä 99, kuolinpesiä 1 731, yhtymiä 4 578 ja yksityisiä henkilöitä 48 538 kappaletta verotettavana yritysmuotona (Paavilainen, luento 14.11.2014). Verohallinnolla ja asiantuntijoilla, sekä kaikilla maatilatalouteen liittyvillä toimijoilla on vielä osaksi epäyhtenäinen tapa toimia muutettaessa yritysmuotoa maatilayrityksessä osakeyhtiömuotoon. Maatalouden neuvontajärjestö on kehittänyt oman yhtenäisen tavan toimia, sekä sopinut yhteistyökumppaneiden kanssa kuinka menetellä osakeyhtiöittämisessä. (Kokkonieni, keskustelu 26.11.2014.) Maatilan osakeyhtiö toimii kuten muutkin osakeyhtiöt, mutta sen perustamisvaiheessa on otettava huomioon maatilatalouden erityispiirteet laskennallisesti.

3.1 Osakeyhtiölain periaatteet

Osakeyhtiön yhtiöoikeudelliset periaatteet yleisesti on kerrottu osakeyhtiölain 1 luvussa pykäläkohtaisesti. Rajoitettu vastuu johtavana periaatteena osakeyhtiöittämisessä turvaa osakkeenomistajan riskiä yritystoiminnassa määrittelemällä taloudellisen vastuun yhtä suureksi sijoitetun pääoman kanssa (Osakeyhtiölaki 624/2006 1:2.2 §). Osakkeenomistaja ei vastaa yhtiön velvoitteista, eikä edes konkurssissa ole velvollinen sijoittamaan lisäpääomaa yritykseen. Maatilayrityksessä osakkeenomistajat vastaavat kuitenkin käytännössä yrityksen veloista vastaamalla pankkitakauksista omaisuudellaan. Yhtiöjärjestyksessä voidaan myös määrätä osakkeenomistajalle velvollisuus sijoittaa lisää varoja tarvittaessa yritykseen. (Villa 2013, 35.)

Sidotun pääoman pysyvyys takaa yhtiön maksukyvyyn ja velkojainsuojan vaikka tulos olisikin heikko. Osakeyhtiön sidottua pääomaa ei saa jakaa osakkeenomistajille ilman velkojien suostumusta, eikä vastaavaa puolelta taseesta voida siirtää yhtiön omaisuutta osakkeenomistajan haltuun osakepääomaa vastaavaa määrää. Lain vähimmäisvaatimus yksityisessä osakeyhtiössä 2 500 euron osakepääoma on aina täytettävä, vaikka velkojainsuojamenettelyssä omaa pääomaa pienennettäisiin ja siirrettäisiin varoja vapaaseen omaan pääomaan jaettavaksi osakkaille. Tappiollisessa tuloksessa voidaan ilman velkojainsuojamenettelyä alentaa osakepääomaa tappiollisen tuloksen kattamiseksi, mikäli vapaa oma pääoma ei siihen riitä. Konkurssitilanteessa tai yhtiön purkau-

tuessa, maksetaan ensin kaikki yhtiön velat, jonka jälkeen voidaan oma pääoma jakaa. (Villa 2013, 44.)

Osakkeilla on vapaa luovutettavuus osakeyhtiölain mukaan (Osakeyhtiölaki 624/2006 1:4 §). Osakeyhtiölain suostumus- ja lunastuslausekkeiden mukaan voidaan rajoittaa osakkaan mahdollisuutta myydä tai luovuttaa omia osakkeitaan eteenpäin. Yhtiöjärjestyksessä määritellään tarvittaessa rajat luovutuksiin. Osakkeenomistajalla on oikeus myydä osuutensa, mikäli osakeyhtiö ei pysty palauttamaan osakesijoitusta yhtiöstä. (Villa 2013, 207.) Lunastuslausekkeen mukaan osakeyhtiötä perustettaessa ja yhtiöjärjestyksestä laadittaessa, voidaan määrätä osakkeenomistajalle, yhtiölle tai muulle henkilölle oikeus lunastaa muulta kuin yhtiöltä toiselle siirtyvä osake. Tämä voidaan laajentaa koskemaan myös osakkeenomistajien välistä kauppaa. (Villa 2013, 240.) Maatilalla tällä lausekkeella voidaan turvata yrityksen omistussuhteiden pysyminen määrättyillä henkilöillä, sillä kokemuksen mukaan tilan jatkuvuus oman suvun sisällä on maatalousyrittäjille vielä tärkeä aspekti toimintaa jatkettaessa.

Osakeyhtiön peruseriaatteista voiton tuottamisen tarkoitus on tärkeimpiä päämääriä toiminnassa (Osakeyhtiölaki 624/2006 1:5 §). Tärkeintä ei ole vuotuinen tuotto, vaan pitkällä aikavälillä saavutettava mahdollisimman suuri voitollinen tulos (Villa 2013, 208). Investoinnit ovat kokemuksen mukaan erityisen tärkeässä asemassa maatalon kasvukykyä ajatellen, joten osakeyhtiöittämisessä riskin kartoittaminen ja maksukykyyn säilyttäminen ovat hallituksen ja toimitusjohtajan kaikkien päätösten takana. Yksityisessä osakeyhtiössä osakkaat toimivat osakeyhtiön, mutta myös oman osakkuuden parhaaksi, tavoitellen pitkällä aikavälillä mahdollisimman suurta voittoa.

Peruseriaatteista yhdenvertaisuus tarkoittaa osakkeiden tuottamaa samanlaista oikeutta osakkeille, mutta yhtiöjärjestyksessä tähänkin voidaan vaikuttaa eriävästi. Osakkeenomistajan omistussuuden määrä osakkeissa, sekä osakkeiden sisältö vaikuttavat omistajan mahdollisuuksiin vaikuttaa yhtiön päätöksentekoon. Yleensä eniten osakkeita omistava osakas omistaa myös suurimman äänimäärän, mikä antaa hänelle oikeuden yhtiöjärjestyksessä määriteltyjen sääntöjen antamaan valtaan yhtiön päätöksenteossa. Osakkeenomistajalla on myös oikeus luottaa omien osakkeidensa antamien oikeuksien pysyvyyteen. (Villa 2013, 210.) Yhdenvertaisuuseriaatteen mukaan yhtiökokous, hallitus tai toimitusjohtaja ei saa tehdä päätöksiä tai toimenpiteitä, jotka hyödyttäisivät toista osakkeenomistajaa (Osakeyhtiölaki 624/2006 1:7 §). Osakkeenomistajan kanssa voidaan taloudellisesti kannattavia kauppia tehdä tästä periaatteesta huolimatta, pääasiassa

on voiton tuottaminen ja käypien markkinahintojen käyttäminen läheisissä kaupoissa (Villa 2013, 47).

Enemmistöperiaatteen mukaan yhtiökokouksessa annettujen äänten enemmistöllä tehty päätös on pätevä. Määräenemmistö antaa oikeudellista turvaa myös piensijoittajille, jolloin päätöksen tekemiseen tarvitaan 2/3 enemmistö tai yhtiöjärjestykseen voidaan jopa määrätä kaikkien osakeomistajien suostumus. Tilanteita, joissa tarvitaan määräenemmistöä osakeyhtiössä, ovat yhtiöjärjestyksen muuttaminen, yrityksen hakeutuminen selvitystilaan ja selvitystilän lopettaminen ja sulautuminen tai jakautuminen toisten yritysten kanssa. Myös suunnattu osakeanti, optio-oikeuksien ja muiden osakkeisiin oikeuttavien erityisten oikeuksien antaminen ja suunnattu omien osakkeiden hankkiminen vaativat yhtiön määräenemmistön. (Osakeyhtiölaki 624/2006 5:27 §.)

Osakeyhtiö on oikeushenkilö, joka perustetaan osakkaiden tekemän sopimuksen mukaisesti. Perustamissopimukseen on otettava tai erikseen liitettävä erillisellä asiakirjalla yhtiöjärjestys. Sopimukseen kirjataan aina sopimuksen päivämäärä, osakkeenomistajat ja heidän merkitsemät osakkeet sekä osakkeiden hinta ja maksuaika, joka kaupparekisterissä tarkoittaa vain täysin maksettujen osakkeiden ilmoittamista rekisteröitäviksi. Apporttiomaisuutta käytettäessä osakkeen maksuun, on rekisteri-ilmoituksen mukana oltava myös tilintarkastajan lausunto mitä menetelmiä omaisuuden arvostamisessa on käytetty ja mitkä seikat ovat siihen vaikuttaneet. (Osakeyhtiölaki 624/2006 2:6.2 §.) Perustamissopimuksessa ilmoitetaan myös hallitus ja tarvittaessa myös hallituksen puheenjohtaja. Tämä voidaan jättää myös hallituksen valinnaksi. Yhtiön toimitusjohtaja kirjataan myös perustamissopimukseen. Hallituksen jäsenet ja toimitusjohtaja voivat olla myös yrityksen ulkopuolelta tulevia asiantuntijoita (Villa 2013, 217). Kokemukseni mukaan maatalouden osakeyhtiöissä hallituksissa ovat aina maatalon osakkaat mukana.

Sopimuksessa on ilmoitettava yhtiön tilintarkastajat käyttäen perusteena tilintarkastuslakia 2:4.2. Tilintarkastaja voidaan jättää valitsematta lain perusteella, mikäli päättyneellä ja edeltäneellä tilikaudella vain yksi seuraavista edellytyksistä on toteutunut: ”1) taseen loppusumma ylittää 100 000 euroa 2) liikevaihto tai sitä vastaava tuotto ylittää 200 000 euroa tai 3) palveluksessa on keskimäärin yli kolme henkilöä.” (Villa 2013, 254.) Perustamissopimuksen allekirjoitukset vastaavat osakkeiden merkitsemistä, mutta voidaan tehdä lisäksi myös erillinen osakkeiden merkintälista (Villa 2013, 217). Viralliseksi yhtiö tulee kaupparekisteriin rekisteröinnillä, jonka jälkeen omana yksikkönään toimiva yhtiö omistaa oman omaisuutensa ja velkansa. Rekisteröinti on tehtävä kolmen kuukauden kuluessa perustamissopimuksen allekirjoituksesta. Osakkeenomistajilla on oike-

uksia ja velvollisuuksia yhtiöön saamiensa osakkeiden suhteessa, mutta ei samoja oikeuksia kuin osakeyhtiöllä. Käytännössä maatilalla osakeyhtiölle siirtyvä omaisuus ei ole enää osakkeenomistajan käytettävissä esimerkiksi pantiksi velkojen järjestelyyn tai maksamiseen. (Villa 2013, 202.)

3.2 Osakeyhtiön hallinto

Osakeyhtiön perustamisen jälkeen jokaisessa osakeyhtiössä on yhtiökokous, hallitus ja tilintarkastuslain mukaisesti ainakin yksi tilintarkastaja tarvittaessa (Villa 2013, 272). Hallituksen tehtävänä on huolehtia yhtiön hallinnosta ja yleistoimivallan mukaan järjestää yrityksen toimintaa. Jäsenmäärä hallituksessa on yhdestä viiteen ja hallituksen puheenjohtaja voi olla myös toimitusjohtaja. Yksinkertaisimmillaan hallinto voi olla yhden henkilön osakeyhtiössä, jossa on yksi varsinainen jäsen ja hänen varajäsen, heidän huolehtiessa yhtiökokouksesta ja hallituksen kokouksesta. (Villa 2013, 21.) Hallitus huolehtii, että kaikki ne asiat, joita ei ole määritetty jollekin toiselle toimielimelle, tulevat hoidetuksi yrityksessä. Sillä on myös valta nimittää ja erottaa toimitusjohtaja ilman erillistä syytä. Yhtiön johtaminen ja edustaminen ovat hallituksen tehtäviä, joten jäsen ei voi olla alaikäinen tai edunvalvojan alaisena oleva. Myöskään konkurssissa oleva oikeushenkilö ei ole kelvollinen hallitukseen. (Villa 2013, 274.)

Hallitus kokoontuu tarvittaessa puheenjohtajan koolle kutsumana tai jos joku hallituksen jäsenistä niin haluaa. Toimitusjohtajalla on myös valta kutsua hallitus koolle. Mikäli puheenjohtaja ei kutsu hallitusta koolle jäsenen näin halutessa, voi jäsen itse suorittaa kutsun, mikäli vähintään puolet hallituksen jäsenistä tai toimitusjohtaja hyväksyy koolle kutsumisen. (Osakeyhtiölaki 624/2006 6:5.1 §.) Hallituksen jäsen on esteellinen, jos käsitellään hänen ja yhtiön välistä sopimusta, tai jos puhevalta voi tuottaa hänelle olennaista etua joka ei olisi yhteneväinen yhtiön edun kanssa (Osakeyhtiölaki 654/2006 6:4). Toimitusjohtajalla on oikeus olla läsnä kokouksissa ja käyttää puhevaltaa, vaikka hänet olisi palkattu yhtiön toimitusjohtajaksi, eikä olisi hallituksen jäsen. Hallitus voi myös kieltää halutessaan tämän oikeuden. Yhtiöjärjestyksellä voidaan valtuuttaa myös muita henkilöitä osallistumaan hallituksen kokouksiin, esimerkiksi asiantuntijoita yrityksen toimialalta. (Villa 2013, 278.)

Osakeyhtiön kirjanpito ja varainhoidon valvontavastuu on hallituksella muistaen johdon huolellisuus- ja lojaliteettivelvollisuus yhtiötä ja osakkeenomistajia kohtaan. Hallituksen jäsenellä tai hallituksella itsellään ei ole oikeutta toimeenpanna päätöksiä, jotka rikkoisivat yhtiöjärjestystä tai osa-

keyhtiölakia (Osakeyhtiölaki 624/2006 6:2.2 §). Hallituksella on oikeus tehdä toimitusjohtajalle kuuluvia päätöksiä, mikäli yhtiöjärjestys sen sallii, tai on kyse yksittäistapauksesta (Villa 2013, 276).

Päätöksenteko hallituksessa toteutuu yksinkertaisella enemmistöllä. Yhtiöjärjestyksessä voidaan erikseen määritellä missä tapauksessa on oltava määräenemmistö tai yksimielinen päätös. Puheenjohtajan mielipide ratkaisee niissä tapauksissa, joissa äänet menevät tasan. Puheenjohtajaa valittaessa tasatilanteessa arpa tekee lopullisen valinnan. (Villa 2013, 277.) Päätösvaltainen hallitus on silloin, kun kokouksessa on yli puolet läsnä. Päätökset voidaan tehdä myös sähköpostitse kierrättämällä, puhelinkokouksena tai päätöspöytäkirjaa kierrättämällä. Kokouksista on tehtävä pöytäkirja, ne on allekirjoitettava ja numeroitava juoksevassa järjestyksessä. Dokumenttien säilytyksen on myös oltava luotettavaa. Mikäli pöytäkirjaan halutaan, on kokousta pitävällä oikeus saada eriävä mielipiteensä merkityksi kirjallisesti. Osakeyhtiön ja sen ainoan osakkeenomistajan välisissä sopimuksissa tai sitoumuksissa, jotka eivät liity itse liiketoimintaan, on pöytäkirjan liitteeksi saatettava dokumentti myös tästä sopimuksesta. (Villa 2013, 278.)

Hallitusta ylempi toimielin on yhtiökokous, joka valitsee hallituksen jäsenet. Jäsenet kirjataan ensimmäisellä kerralla perustamisasiakirjaan. Ketään ei voida valita hallituksen jäseneksi ilman hänen suostumustaan, myös suullinen sopimus on pätevä. (Villa 2013, 278.) Yhtiökokouksella on oikeus päättää vain niistä asioista, jotka on mainittu kokouskutsussa tai jos se on yhtiöjärjestyksen mukaisesti yhtiökokouksen käsiteltävä asia. Osakeyhtiössä riittää yksi varsinainen yhtiökokous, joka on osakeyhtiölaissa määritelty pidettäväksi kuuden kuukauden kuluessa tilikauden päättymisestä. Tässä kokouksessa käsitellään edellisen tilikauden tilinpäätöksen vahvistaminen, voiton käyttämistavat, vastuuvapauden myöntäminen hallitukselle ja toimitusjohtajalle sekä tilintarkastajien valinta. (Osakeyhtiölaki 624/2006 5:3 §.)

Yhtiöjärjestyksessä voidaan myös määritellä erikseen yhtiökokouksessa käsiteltäviä asioita osakeyhtiön tarpeen mukaan. Ylimääräisiä yhtiökokouksia pidetään, mikäli osakkeenomistaja, tilintarkastaja, hallitus tai yhtiöjärjestys sitä vaatii (Villa 2013, 258). Osakkeenomistajilla on myös mahdollisuus yksimielisellä päätöksellä tehdä päätös yhtiökokoukselle kuuluvasta asiasta. Päätöksestä on tehtävä dokumentti päivämäärineen ja allekirjoituksineen sekä vähintään kahden osakkeenomistajan allekirjoitus tarvitaan silloin, kun omistajia on enemmän kuin yksi. Ylimääräisille yhtiökokouksille ei ole määritelty säännöllistä pitoaikaa, vaan ne voidaan pitää tarpeen mukaan. (Villa 2013, 257.) Kokouskutsu on lähetettävä aikaisintaan kaksi kuukautta ja viimeistään

viikkoa ennen yhtiökokousta (Osakeyhtiölaki 624/2006 5:19.1 §). Osakkeenomistajilla on myös oltava mahdollisuus tutustua kokouksessa päätettäviin asiakirjoihin etukäteen vähintään viikon ajan ennen kokousta (Osakeyhtiölaki 624/2006 5:21.1§). Osakkeenomistaja voi valtuuttaa toisen henkilön puolestaan osallistumaan yhtiökokoukseen ja myös käyttää avustajaa kokouksessa. Hallituksella ja toimitusjohtajalla on oikeus olla mukana yhtiökokouksessa, jollei yhtiökokous sitä kiellä. Muidenkin tarvittavien henkilöiden voidaan sallia osallistua yhtiökokoukseen. (Villa 2013, 263.)

Hallituksella voi olla erikseen palkattu toimitusjohtaja tai hän voi olla yksi hallituksen jäsenistä. Mikäli hallitus on yksijäseninen, on sama henkilö myös yrityksen toimitusjohtaja, jos tätä nimikettä halutaan käyttää. Hallituksen tehtävistä siirretään toimitusjohtajalle yhtiön taktinen johtaminen, jolloin hän vastaa yrityksen päivittäisistä toiminnoista ja on toimistaan vastuussa hallitukselle. Toimitusjohtaja johtaa operatiivista toimintaa hallituksen antamien ohjeiden mukaisesti ja vastaa yhtiön kirjanpidon lainmukaisuudesta, sekä varainhoidon luotettavuudesta. Toimitusjohtajalla ei ole oikeutta laajoihin ja epätavallisiin toimiin yhtiössä, ellei hallitus ole häntä siihen valtuuttanut. Esteellisyys olla mukana kokouksessa on osakeyhtiölain mukaan samanlainen hallituksen jäsenillä ja toimitusjohtajalla tai hänen sijaisellaan. (Villa 2013, 280.)

Mikäli hallitus erottaa toimitusjohtajan, ei siihen tarvitse kertoa syytä ja irtisanominen tulee voimaan heti asiasta ilmoitus toimitusjohtajalle annettaessa. Tämän vuoksi on normaalia, että erityisesti yrityksen ulkopuolelta palkattu toimitusjohtaja solmii toimitusjohtajasopimuksen yhtiön kanssa, jossa hänen eduistaan, toimikaudesta ja irtisanomisen periaatteista sovitaan vapaasti. (Villa 2013, 281.) Toimitusjohtajalla on myös oikeus erota tehtävästään, jolloin ero tulee voimaan aikaisintaan hallitukselle ilmoitettaessa (Osakeyhtiölaki 624/2006 6:20.2 §).

Osakeyhtiötä edustaa ja sen puolesta toimii hallitus, koska sillä on yleistuomivalta edustaa yhtiötä. Kaikki hallituksen varsinaiset jäsenet yhdessä edustavat yhtiötä. (Osakeyhtiölaki 624/2006 6:25.1§.) Toimitusjohtaja edustaa yhtiötä niissä asioissa, jotka kuuluvat hänen toimivaltaansa, eli yhtiössä operatiiviseen toteutukseen kuuluvat asiat (Osakeyhtiölaki 624/2006 6:17 §). Mikäli toimitusjohtajalle annetaan valtuutus tai yhtiöjärjestyksessä edustamisoikeus, voi hän edustaa yhtiötä myös muissa kuin oman toimivaltansa asioissa (Osakeyhtiölaki 624/2006 6:26 §). Edustaminen ei anna oikeutta tehdä yhtiötä koskevia päätöksiä itsenäisesti, vaan päätösvalta on edelleen yhtiön toimielimillä. Kuitenkin, jos hallituksella ja toimitusjohtajalla on tarpeeksi kelpoisuutta edustaa

yhtiötä, on yhtiö sidottu heidän tekemiin sopimuksiin kolmansien osapuolien kanssa. (Villa 2013, 283.)

Toimivalta yhtiön edustajalla on sidottu yhtiöjärjestyksen ja hallituksen antamiin oikeuksiin. Mikäli edustaja ylittää toimivaltansa ja vastakkainen puoli on tämän tiennyt sopimusta tehdessään tai hänen olisi se pitänyt tietää, ei oikeustoimi sido yhtiötä ja sopimus on mitätön. Vastapuolen tehdessä sopimuksen vilpittömässä mielessä tietämättä edustajan toimivaltaa, tai ei olisi pitänyt jostain tietystä seikasta tietääkään, sitoo yhtiön tehtyyn oikeustoimeen. (Villa 2013, 284.)

3.3 Maatilojen kannattavuus

Maatiloilla kannattavuuden heikentyminen on lisännyt paineita muuttaa tuotantoa strategisesti ja taloudellisesti tehokkaammaksi, jotta yritystoimintaa olisi mahdollista jatkaa. Tuotantopanosten hintojen nousu muun muassa lannoitteissa, sähkössä, vakuutusmaksuissa, vieraan työvoiman kustannuksissa ja rehuissa samanaikaisesti omien tuotteiden markkinahintojen laskiessa on heikentänyt kannattavuutta kaikilla maatalouden tuottajilla.

Maataloudessa keskimääräinen yrittämiseen kuuluva omalle työlle laskettu työansio jäi vuonna 2013 1,3:n euroon työtuntia kohden ja oman pääoman tuotto prosentti oli samaan aikaan negatiivinen. Omavaraisuus maatiloilla on korkea, vuonna 2013 74 prosenttia, mikä johtuu tilojen omaisuusrakenteesta. Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus, joka tilastoi maatiloille tehtävää kannattavuuskirjanpitoa, antoi vuodelta 2013 yhä heikkenevää tilastotietoa maatalouden kannattavuudesta. Samaan aikaan, kun maatalous- ja puutarhayritysten tuotot kasvoivat noin 4 prosentin vauhtia 156 700 euroon, nousivat tuotantokustannukset 4,3 prosenttia. Tämä aiheutti keskimäärin tappiota yrittäjille 27 000 euroa vuodessa. Tukien osuus tuloista oli 33 prosenttia. (Latukka 2014, viitattu 14.3.2015.)

Pääsääntöisesti suuret tilat ovat kannattavampia kuin pienet. Kannattavuuskertoimella seurataan tilojen kannattavuutta jakamalla yrittäjätulo oman pääoman koron ja yrittäjäperheen työpalkka vaatimuksen summalla. Kannattavuuskertoimella voidaan todeta kuinka paljon palkkavaatimuksesta ja oman pääoman korkovaatimuksesta on saavutettu maatilan yrittäjätulolla. Yrittäjätulo lasketaan vähentämällä kokonaistuotosta kaikki kustannukset ilman palkkavaatimusta ja oman pääoman korkovaatimusta. Palkkavaatimus lasketaan kertomalla käytettyjen työtuntien ja maata-

loustyöntekijän keskituntiansio keskenään. Omalle pääomalle korvaukseksi jäänyt tuotto suhteutetaan omaan pääomaan ja tästä saadaan oman pääoman korkoprosentti. Vaatimus koron suuruudelle vastaa samanlaisen riskin omaavan sijoituksen tuottamaa korkoa.

Kannattavuuskirjanpidon mukaan viljajaloilla 135 hehtaarin tila sai 0,55 kannattavuuskertoimen, keskiarvon ollessa 2013 0,40. Maitotiloilla 120 hehtaarin ja 74 lehmän tilan sai kannattavuuskertoimeksi keskimäärin 0,80. Sikatilat puolestaan olleessaan samoin 120 hehtaarin kokoluokkaa ja 284 eläinyksikköä, mikä vastaa 406 emakkoa, saivat kannattavuuskertoimekseen keskiarvon 0,62. Kannattavuuskerroin 1,00 tarkoittaa 14,90 euron tuntipalkkaa maatalousyrittäjälle, sekä 4,7 prosentin tuottoa omalle pääomalle. Mikäli näitä lukuja ei saavuteta, on kannattavuuskerroin alle 1,00. (Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus 2015b, viitattu 19.3.2015.)

Taulukossa 1 on selvitetty vuosien 2008 - 2013 ajalta kannattavuuskirjanpidossa mukana olleiden maatalousyriyten tunnuslukuja tuloslaskelmassa. Palkkavaatimus lasketaan kertomalla työkirjanpitoon laskettu työaika maataloustyöntekijän keskituntiansiolla. Mukaan ei lasketa sosiaalikulua, sillä ne ovat mukana kiinteissä kuluissa. Keskituntiansiossa on huomioitu arkipyhäkorvaus, lomakorvaus, työterveyshuollon kulut, lomaltapaluurahat ja sairausajan palkka. Vuonna 2008 maataloustyöntekijän keskituntiansio oli 13,00 ja vuonna 2013 14,90 euroa. Korkovaatimus lasketaan oman pääoman käytön kustannuksena. Laskentatapana käytetään tilikauden alun ja lopun keskiarvoa omalle pääomalle keskimääräisellä laskettuna. Vuosina 2008–2009 käytettiin 5 prosentin keskimääräistä ja vuodesta 2010 lähtien aloitettiin tilakohtainen laskentakorkokannan laskenta, joka perustuu tilakohtaiseen riskiin. Koron vaihteluväli tiloilla on ollut 5,5–6,5 prosentin välillä. (Maa- ja elintarviketalouden kannattavuuskirjanpito 2015c, viitattu 20.3.2015.) Laskelmasta käy selvästi ilmi, ettei maatalouden tulos riitä kattamaan kaikkia kuluja ja yrittäjävoitto jää tappiolliseksi. 60 hehtaaria peltoa ja 30 eläinyksikköä ei riitä turvaamaan toimeentuloa maataloudessa yksinään, ellei yrityksen ole velaton, eikä tee enää uusia investointeja. (Maa- ja elintarviketalouden kannattavuuskirjanpito 2015a, viitattu 14.3.2015.) Entisissä työtehtävissäni kävi selväksi maatalouden vaatimukset yrityksen kannattavuudelle. Osakeyhtiöittäminen on laajentavien tilojen yksi keino hallita suurempaa tilakokonaisuutta niin taloudellisesti kuin strategisesti.

TAULUKKO 1. Maa- ja elintarviketalouden kannattavuuskirjanpitotuloksia vuosilta 2008–2013 (Maa- ja elintarviketalouden kannattavuuskirjanpito 2015a, viitattu 14.3.2015)

Tuloslaskelma	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Tiloja edustettuna	43 300	43 100	40 900	40 200	38 900	37 900
Tiloja otoksessa	940<n<950	940<n<950	920<n<930	890<n<900	850<n<860	840<n<850
Viljelyala	51,0	52,4	53,7	53,4	56,6	58,2
Eläinyksiköt	26,6	24,9	25,3	24,9	25,4	27,2
Kotieläintuotto	45 100	41 100	41 300	44 700	49 200	52 600
Kasvinvilj. tuotto	14 500	11 500	13 700	15 500	17 600	18 700
Puutarhatuotto	9 360	8 580	10 600	10 600	11 100	16 300
Muu myyntituotto	3 400	2 960	3 350	2 740	2 570	2 860
Tuet	45 400	45 100	47 500	46 500	50 100	50 700
Liikevaihto	117 700	109 300	116 500	120 100	130 600	141 200
Varaston muutos	-2 320	-860	2 340	1 720	1 860	-2 020
Sisäiset siirrot	230	220	220	200	260	210
Tilakäyttö	10 400	8 580	9 250	11 200	14 400	14 200
Investointiavustus	830	720	760	760	850	910
Muu tuotto	1 530	1 940	2 020	2 630	2 610	2 700
Kokonaistuotto	128 400	119 900	131 000	136 500	150 600	157 200
Tarvikekulut	-32 700	-32 400	-29 800	-34 000	-38 800	-42 600
Tilakäyttö	-10 400	-8 580	-9 250	-11 200	-14 400	-14 200
Elainten ostot	-4 670	-4 910	-5 700	-5 110	-5 360	-5 560
Ulkopuoliset palvelut	-6 300	-6 110	-6 530	-6 960	-8 080	-8 760
Henkilöstökulut	-4 150	-4 160	-4 570	-4 690	-5 230	-6 800
Konevuokrat	-330	-380	-470	-410	-400	-550
Muut muuttuvat	-4 270	-4 300	-5 390	-5 280	-5 410	-6 090
Palkkavaatimus	-28 800	-28 800	-29 900	-28 500	-29 400	-29 600
Vuokrat	-3 500	-3 750	-4 090	-4 040	-4 540	-5 010
Vakuutukset	-5 380	-5 580	-6 110	-6 330	-6 790	-7 490
Kunnossapito	-6 650	-6 790	-7 250	-7 470	-8 090	-9 280
Muut kiinteät	-5 200	-4 970	-5 170	-5 530	-5 810	-6 040
Käyttökate	16 100	9 100	16 900	17 100	18 200	15 200
Rakennuspoistot	-7 250	-6 460	-7 060	-7 220	-7 440	-7 730
Konepoistot	-14 100	-13 900	-13 700	-13 900	-14 300	-15 300
Muut poistot	-1 140	-1 170	-1 180	-1 200	-1 270	-1 300
Liiketulos	-6 370	-12 400	-5 060	-5 250	-4 810	-9 070
Nettorahoituskulut	-3 590	-2 830	-2 340	-2 480	-2 660	-2 600
Nettotulos	-10 000	-15 200	-7 400	-7 730	-7 480	-11 700
Korkovaatimus	-12 600	-12 900	-16 700	-15 100	-17 700	-15 600
Yrittäjänvoitto	-22 600	-28 200	-24 200	-22 900	-25 200	-27 200

3.4 Osakeyhtiöittämissä kannattavuus

Maatilan tilikausi on yleensä vuosi, mutta se voi olla enimmillään 18 kuukauden pituinen. Verotus toimitetaan verovuoden mukaan, mikä tarkoittaa tilikauden tai tilikausien verottamista verovuoden mukaan. Esimerkiksi 1.4.2014- 31.3.2015 tilikausi verotetaan 2015 verovuoden mukaan. Tilikausi voi olla myös kalenterivuoden mukainen. Osakeyhtiö on itsenäisesti verovelvollinen, joka maksaa 20 prosentin yhteisöveron maatalouden tulolähteestä. Maksuperusteisella kahdenkertaisella kirjanpidolla maatalouden tulot ja menot kirjataan samoin periaattein hyväksyttynä kuin muissakin maatalouden yritysmuodoissa. Mikäli osakeyhtiö tuottaa tappiota, on sillä oikeus vähentää seuraavan kymmenen vuoden aikana vahvistettu tappio tulosta. Tappiota ei kuitenkaan saa vähentää, mikäli tappiovuoden aikana tai sen jälkeen yli puolet osakkeista on suoraan tai välillisesti vaihtanut omistajaa. Perintö ja testamentti antaa oikeuden vähentää tappion. Voidaan myös hakea erillistä poikkeuslupaa tappion vähentämiseksi. (Verohallinto 2014d, viitattu 2.4.2015.)

Osinkotulojen verotuksessa osakkeen verovuoden lasketulle matemaattiselle arvolle lasketusta kahdeksan prosentin tuotosta on 25 prosenttia pääomaveron alaista tuloa. Verovapaata tuloa on 75 prosenttia kahdeksan prosentin tuotosta jäävä osuus. Matemaattisesta arvosta 8 prosentin tuoton ylittäessä 150 000 euroa on tämän ylittävä osa 85 prosenttisesti pääomatuloa ja 15 prosenttia verovapaata tuloa. (Tuloverolaki 1535/1992 2:33b.1 §.) Matemaattinen arvo lasketaan jakamalla tilinpäätöshetken nettovarallisuus osakkeiden lukumäärällä, poissulkien yhtiön lunastamat tai muuten hankkimat osakkeet. Osinkotuloista on suoritettava 7,5 prosentin ennakonpidätys 150 000 tuloajaa saakka, jonka jälkeen ennakonpidätys on 27 prosenttia. Mikäli 8 prosentin tuloajaa osakkoittain ylitetään, on ylitettävästä osasta 75 prosenttia ansiotuloa ja 25 prosenttia verovapaata tuloa. (Verohallinto 2014b, viitattu 19.3.2015.)

Osakeyhtiöittämissä kannattavuuden rajana pidetään 50 000 euron ansiotuloajaa yrittäjää kohden pitkällä aikavälillä laskettaessa. Raja on laskettu 50 000 euron ansiotulon kokonaisveromäärän mukaan, jolloin kokonaisveroprosentti ylittää 30 prosenttia. Yhteisöveron 20 ja osinkotulojen 7,5 prosentin verojen yhteismäärän pienempi kokonaisveroprosentti verrattuna ansiotulojen kokonaisveroprosenttiin voi olla taloudellisesti kannattavaa. Alla olevassa taulukossa ovat verolaskelman vähennykset ja maksettavat verot ja maksut 50 000 euron ansiotulolla.

TAULUKKO 2. 50 000 euron kannattavuusraja (Verohallinto 2015d, viitattu 7.4.2015)

Päätoimen palkat ja luontoisedut

Koko vuoden bruttotulo	50000,00
Saatu bruttotulo vuoden alusta	
Ennakonpidätys	

Ansiotuloista tehtävät vähennykset

Valtion- ja kunnallisverotuksessa tehtävät vähennykset

Tulonhankkimisvähennys	620,00
Työeläkemaksut	0,00
Työttömyysvakuutusmaksut	0,00
Päivärahamaksu	420,00
Yrittäjän korotettu päivärahamaksu	65,00
Vain kunnallisverotuksessa tehtävät vähennykset	
Ansiotulovähennys kunnallisverotuksessa	1977,90
Verosta tehtävät vähennykset	

Työtulovähennys	821,63
Yleisradioveron perusteena olevat tulot	

Yleisradioveron perusteena oleva tulo	50000,00
Sairaanhoitomaksun perusteena olevat tiedot	

YEL- tai MYEL-työtulo	50000,00
Korvatut ansiotulot yhteensä	50000,00
Verojen laskennassa käytetyt tuloveroprosentit	

Verotuskunta	Oulainen
Kunnan tuloveroprosentti	21,50
Seurakunnan tuloveroprosentti	1,75
Sairaanhoitomaksuprosentti	1,32
Päivärahamaksuprosentti	0,84
Yrittäjän korotetun päivärahamaksun prosentti	0,13
Yleisradioveron prosentti	0,68
Laskelma veroista ja maksuista	

Koko vuoden verot ja maksut yhteensä	16533,83
--------------------------------------	----------

Taulukon verolaskelmasta 50 000 euron ansiotuloilla verot ja maksut ovat 16 533,83 euroa, joka on 33 prosenttia tuloista (Verohallinto 2015d, viitattu 7.4.2015). Yhtiöittämistä harkittaessa on verrattava maatalouden yritystulojen veroa ennen ja jälkeen yhtiöittämistä. Esimerkiksi laskettaessa osinkoveroa maksimin 150 000 euron mukaan, olisi nettovarallisuutta oltava 1 875 000 euroa, jolloin matemaattiselle arvolle laskettu 8 % olisi tuo 150 000 euroa. Tästä 25 prosentille (37 500 euroa) laskettava pääomaveron olisi 11 250 euroa. Kokonaisveroprosentti yhtiön osingoista olisi 7,5 prosenttia (11 250 / 150 000) ja siihen lisätty 20 prosentin yhteisövero tekisi kokonaisuudessaan 27,5 verokustannuksen. Laskennassa ei ole tarpeen käyttää juuri tuota 1 875 000 euron nettovarallisuusarvoa, mutta tässä se havainnollistaa kuinka suuresta matemaattisesta arvosta on kyse, jotta voidaan puhua 150 000 euron rajasta. Yritysneuvoja Kokkonieni kertoi puhelinhaastattelussa, ettei 50 000 euron rajaa ole muutettu, vaikka yhteisövero on laskenut 20 prosenttiin. 5,5 prosentin ero verotuksessa ei välttämättä riitä kattamaan yhtiöittämisestä aiheutuneita kuluja. Maatilat, jotka ovat investoineet ennen yhtiöittämistä ja maksavat korkeat varainsiirtoverot tarvitsevat kaikkein suurimmat lähtökohtaiset verotettavat tulot, jotta yhtiöittäminen olisi kannattavaa. Pääsääntönä pidetään kustannusten kattamista kolmen vuoden kuluessa yhtiöittämisestä verohyödyllä, jotta maatilalla kannattaisi harkita yhtiöittämistä. (Kokkonieni, keskustelu 7.4.2015.)

Mikäli yrittäjällä on myös muita kuin maatalouden tuloja, lasketaan näiden tulojen yhteenlaskettu määrä huomioidessa suositeltavaa 50 000 euron kannattavuusrajaa. Maataloudessa ansiotulojen osuus lasketaan nettovarallisuus huomioiden. Nettovarallisuuteen kuuluva omaisuus ja maatalouden velat antavat maatalousyrittäjälle mahdollisuuden valita pääomatulon osuudeksi 0,10 tai 20 % nettovarallisuudesta. Esimerkiksi 100 000 euron nettovarallisuus tuottaa 20 000 euron pääomatulo-osuuden, josta voidaan laskea yritystulon minimiksi vähintään 120 000 euroa, jotta ansiotuloksi saadaan 50 000 euroa yrittäjää kohden. (Enroth ym. 2007, 68–69.) Tavanomaisessa maatalousverotuksessa ei huomioida eläinten arvoa ja peltojen arvo on alhainen suhteessa käypään arvoon. Tämä laskee erityisesti paljon peltoa ostaneiden ja eläinmäärää kasvattaneiden tilojen nettovarallisuutta usein negatiiviseksi, koska näissä tapauksissa tilalla on myös velkarahoituksen määrä korkea. Nettovarallisuuden ollessa negatiivinen, ei pääomatuloa kerry, vaan koko maatalouden puhdas tulo lasketaan ansiotuloksi. (Enroth ym. 2007, 69.)

Tilinpäätöstä laadittaessa maatalouden osakeyhtiön nettovarallisuuteen lasketaan uusien eläinten ja hankittujen tuote- ja tarvikevarastojen arvo mukaan varallisuuteen ja peltojen arvostuksessa käytetään pellon hankintahintaa (Enroth ym. 2007, 69). Alkavassa taseessa ei eläimille, tuote- ja

tarvikevarastoille ole annettu arvoa, koska ne on arvostettu jo aiemmin verotuksessa maatalouden osalta ennen osakeyhtiöittämistä. Muut omaisuuserien arvostukset tehdään kuten verotuksessa menojäännös-poiston mukaisesti. (Kokkonieni, keskustelu 22.3.2015.)

Toinen yhtiöittämisen kannattavuutta mittaava tekijä on yksityistalouteen tarvittavan tulon määrä. Yhtiöittäminen on kannattavaa, jos yrittäjälle riittää yhtiöstä verotuksellisesti kannattavasti maksettava palkkatulon osuus. Osakeyhtiö voi maksaa osakkaalle palkkaa, jolloin yhtiö saa vähentää palkkakulut tuloista ja osakas maksaa ansiotulojen mukaisen veron näistä tuloista. (Enroth ym. 2007, 69.) Lisäksi voidaan maksaa osinkotuloa vähintään yhtiön matemaattiselle arvolle laskettu 8 prosenttiin tuoton mukaisesti. Yhtiöittämistä harkitsevat tilat ovat toimintaansa laajentavia ja voimakkaasti investoivia, jolloin voitto olisi kannattavampaa siirtää yrityksen omaan pääomaan. Nettovarallisuus saadaan tällöin paremmin pidettyä positiivisena yhtiön investointien aikana. (Paavilainen, keskustelu 8.4.2015.) Yhtiöstä saatava osinkotulo ja muu tulo jätetään osakeyhtiöön velkojen lyhennyksiin ja investointeihin, jolloin nettovarallisuus kasvaa ja myöhemmässä vaiheessa on mahdollista nostaa suurempi tulo yrityksen tuloksen siitä kärsimättä (Enroth ym. 2007, 69). Esimerkiksi 1 500 000 nettovarallisuus antaisi mahdollisuuden 30 000 euron osinkotuloihin, jonka 25 prosentista maksettaisiin pääomaveron. Veron osuus olisi näin 2 250 euroa, joka olisi 7,5 % osinkotuloista ja yhteisövero huomioiden yrittäjälle kokonaisvero olisi

~~27,5 %~~
Osinkotakaava $1\,500\,000 * 8\% = 30\,000$ euroa

$30\,000 * 25\% = 7\,500$ euroa

$7\,500 * 30\% = 2\,250$ euroa

Mikäli osinkotulo ei riitä kattamaan osakkaan yksityisrahan tarvetta, voidaan hänelle maksaa enemmän osinkoja, joka verotetaan 75 prosenttisesti ansiotulona ja 25 prosenttisesti on verovapaata tuloa. (Verohallinto 2015a, viitattu 24.3.2015). Palkkatulon voidaan laskea olevan kannattavaa osakeyhtiön ja osingon kokonaisverorasituksen verran eli 27,5 prosentin ansiotuloverotus on vielä kannattavaa yhtiölle ja osakkaalle. Yhtiö saa vähentää palkkakulut tuloistaan ja yrittäjä maksaa verot ansiotuloistaan, jolloin veroprosenttilaskurilla laskettuna noin 35 000 euron palkkatulo on lähellä yhtiöittämisen verokustannuksia. Palkkatulo myös takaa elämisen kustannusten hallinnan yrittäjälle yhtiömuotoon siirryttäessä. (Kokkonieni, keskustelu 22.3.2015). Alla olevasta taulukosta käy ilmi veroprosenttilaskurin vuodelta 2014 saama tulos 35 000 euron ansiotulolle. Verot ja maksut ovat kustannukseltaan 27 prosenttia ansiotulosta. (Verohallinto 2015d, viitattu 7.4.2015.)

TAULUKKO 3. 35 000 euron palkkatulon veroprosenttilaskelma (Verohallinto 2015d, viitattu 7.4.2015)

Koko vuoden bruttotulo	35000,00
Saatu bruttotulo vuoden alusta	
Ennakonpidätys	
 Ansiotuloista tehtävät vähennykset	
 Valtion- ja kunnallisverotuksessa tehtävät vähennykset	
Tulonhankkimisvähennys	620,00
Päivärahamaksu	294,00
Yrittäjän korotettu päivärahamaksu	45,50
Vain kunnallisverotuksessa tehtävät vähennykset	
Ansiotulovähennys kunnallisverotuksessa	2652,90
Verosta tehtävät vähennykset	
 Työtulovähennys	994,13
Yleisradioveron perusteena olevat tulot	
 Yleisradioveron perusteena oleva tulo	35000,00
Sairaanhoitomaksun perusteena olevat tiedot	
 YEL- tai MYEL-työtulo	35000,00
Korvatut ansiotulot yhteensä	35000,00
Verojen laskennassa käytetyt tuloveroprosentit	
 Verotuskunta	Oulainen
Kunnan tuloveroprosentti	21,50
Seurakunnan tuloveroprosentti	1,75
Sairaanhoitomaksuprosentti	1,32
Päivärahamaksuprosentti	0,84
Yrittäjän korotetun päivärahamaksun prosentti	0,13
Yleisradioveron prosentti	0,68
Laskelma veroista ja maksuista	
 Koko vuoden verot ja maksut yhteensä	9432,89

3.5 Tase-erien laskeminen

Osakeyhtiötä muodostettaessa siirretään osakeyhtiölle toimintamuodon muutoksella maatalouden varat ja velat (Tuloverolaki 1535/1992 4:24.1 §). Siirto tehdään apporttina, jolloin kaikki maatalon pellot, maatalousrakennukset, konekanta, kotieläimet ja irtain omaisuus maatalon kuuluvien osuuskuntien osuuksien lisäksi siirretään osakeyhtiölle. Useimmiten metsä jätetään siirron ulkopuolelle sen pääomaverotuksen vuoksi, mutta mikäli metsäpinta-alaa on vähän ja se liittyy peltoon, voidaan myös metsä liittää osakeyhtiöön. Maatalouden toimintaan kuulumatonta omaisuutta, kuten yksityistaloutta ja ranta-alueita ei siirretä osakeyhtiölle. Ranta-alueet arvokkaana maa-alueena siirretään yksityisomaisuuteen, sekä metsä että yksityisomaisuuden määräalat erotetaan osakeyhtiöstä lohkomalla. Apporttisiirtokirja, josta varat ja velat käyvät ilmi, liitetään yhtiön perustamissopimukseen ja luovuttajat saavat yhtiöltä osakkeita omaisuuden ja velkojen erotuksen vastikkeeksi. (Paavilainen 2009, 24.)

Verohallinnolta pyydetään ennakoratkaisu yhtiöittämisen laskennallisten arvojen oikeellisuudesta. Tällä toimintatavalla halutaan saada verottajan kanta tehdystä laskelmista. Maatila voi saada myös päätöksen osakeyhtiöittämisen hylkäämisestä, jolloin verotus jatkuu kuten ennenkin. (Paavilainen 2009, 24.) Mikäli kauppa on jo ehditty toteuttaa, tulee veroseuraamuksina kaupan aiheuttamat kulut myyjälle. Tämä tarkoittaa käytännössä varausten purkua, irtaimen omaisuuden yksityiskäyttöön ottoa ja kiinteän omaisuuden luovutusvoiton verotusta. (Tuloverolaki 1535/1992 4:27 §.) Maatiloilla on veroseuraamusten välttämiseksi tehtävä tarkat laskelmat ja ennakoratkaisujen pyynnöt aina ennen osakeyhtiöittämisen toteuttamista (Paavilainen 2009, 24).

Olenaisilta osin omaisuus siirretään yhtiöön ja omistus säilyy pääsääntöisesti samanlaisena osakkaiden kesken kuin aiemmin. Tämä tarkoittaa osakkeiden omistuksen siirtyvän lainhuutojen mukaan osakkaille ja yhteisomistuksen jakautumisen omistajien kesken. (Paavilainen 2009, 24.) Yrittäjät voivat myös siirtää omaisuutta omistusosakkein toisilleen, jolloin puhutaan omistusjärjestelyistä ja todennäköisesti tällöin ei tule tuloveroseuraamuksia (Tuloverolaki 1535/1992 3:7.1 §). Lahjan saaneen puolisoon on kuitenkin maksettava lahjavero saannostaan. Järjestelyitä omistuksen suhteen voidaan tehdä myös yhtiöittämisen jälkeen kauppana, lahjana tai lahjanluonteisena kauppana. (Paavilainen 2009, 24.)

3.5.1 Taseen vastaava puolen arvostusperiaatteet

Taseen vastaava puoli sisältää omaisuuden maatalousyrityksessä. Ensimmäisenä tällä hetkellä on aineettomissa hyödykkeissä maitokiintiöt, joita ei arvoteta alkavaan taseeseen. (Paavilainen 2009, 25.) Aineellisissa hyödykkeissä pellot arvotetaan alkuperäisen hankintahinnan perusteella Kauppa-arvon laskenta saattaa olla pitkä prosessi, koska omistusoikeus voi olla pitkältä ajalta ja yrittäjä on tehnyt mahdollisesti useita peltokauppoja vuosien aikana. Kauppakirjoissa ei välttämättä ole määritelty peltujen arvoa erikseen, jolloin arvon määrittäminen on vaikeampaa. Mikäli kiinteistö on saatu lahjana, käytetään lahjaverotusarvoa. Maatalousyrittäjältä pyydetään maanmittauslaitoksen ylläpitämää KTJ-verkkopalvelusopimuksen todistusta omistetuista kiinteistöistä, jotta kaikki kiinteistöt tulevat oikein käsitellyiksi (Kokkonieni, keskustelu 26.11.2014).

Metsän hankintahinnasta vähennetään käytetty metsävähennys, jotta verohyöty ei tulisi verotettavalle kahteen kertaan (Paavilainen 2009, 25). Metsävähennysoikeutta yrittäjällä on 60 prosenttia metsän hankintahinnasta, jota hän on voinut käyttää 1500 euroa maksimissaan vähennysoikeutena metsätuloista vuosittain vuodesta 2008 alkaen (Verohallinto 2010, viitattu 22.3.2015). Koneet ja kalusto sekä rakennukset arvostetaan verolomakkeen 2 mukaisesti poistamattoman menojäännöksen mukaan (Tuloverolaki 1535/1992 4:24.2 §). Kesken vuotta perustettu osakeyhtiö saa menojäännöksen maatilán tilinpäätöksestä, joka on tehty ennen osakeyhtiöittämistä (Paavilainen 2009, 25). Salaojat ja sillat arvotetaan samoin kuin muu käyttöomaisuus poistamattoman jäännösarvon mukaan (Tuloverolaki 1535/1992 4:24.2 §). Verotusta varten maatalousyrittäjälle tulee vuosittain yhteenveto, josta löytyy osakkeiden ja osuuksien maksetut osuudet ja ne arvotetaan sen mukaisesti. (Paavilainen 2009, 25.)

Vaihtuvissa vastaavissa eläimille ja varastoille ei anneta arvoa alkavaan taseeseen. Myöhemmin eläinten ja varaston arvoiksi merkitään osakeyhtiöittämisen jälkeen ostamalla tai eläimiä syntymällä muodostunut arvo. Eläinten arvo saadaan verottajalta ja eläinmäärät laskentakeskuksen rekisteristä eläinkohdittain. Maitokiintiöitä ei enää 1.4.2015 jälkeen osteta niiden poistumisen myötä, joten niiden ostojen arvoja ei tulevaisuudessakaan taseeseen tule. (Kokkonieni, keskustelu 22.3.2015.) Maatilán pankkitilejä ei siirretä osakeyhtiöön suoraan käytettäviksi. Verottajalta suositellaan haettavaksi aina ennakkoratkaisua haetuille arvoille, jolloin osakeyhtiöittäminen onnistuu pienemmällä riskillä. (Paavilainen 2009, 25.)

3.5.2 Taseen vastattavaa puolen arvostusperiaatteet

Vastattavaa puolella alkavassa taseessa ovat rahoituslähteet osakeyhtiössä. Oma pääoma ensimmäisenä arvona voi muodostua kompastuskiveksi osakeyhtiötä harkittaessa, koska se muodostuu taseen loppusumman ja vieraan pääoman erotuksesta. Osakeyhtiöllä on osakepääoman vähimmäisvaatimus 2 500 euroa. Maatilalla ongelman voi muodostaa negatiivinen nettoapportti, joka muuttaa oman pääoman negatiiviseksi. Negatiivinen nettoapportti tarkoittaa maatilalla nettovarallisuuden negatiivisuutta varojen ollessa pienemmät suhteessa velkoihin. Tämä ongelma on muun muassa tiloilla, jotka ovat voimakkaasti investoineet ennen osakeyhtiöittämistä eläinmäärän ja varastojen kasvuun, jolloin niistä syntyvä velka rasittaa nettovarallisuutta, mutta omaisuuseriä ei lasketa alkavan taseen omaisuuseriin. Yritys saattaa tuottaa erinomaista tulosta, mutta varat eivät riitä kattamaan velkoja ja syntyy negatiivinen nettoapportti. (Paavilainen 2009, 25.)

Oman kokemuksen mukaan pitkällä aikavälillä verotuksen suunnittelemattomuus poistojen käyttöprosentteissa ennen osakeyhtiöittämistä voi aiheuttaa menojäännöksen liian nopean pienenemisen. Yksityisellä maatalousyrittäjällä voi olla tavoite saada mahdollisimman pieni verotettava tulos ja yhtenä keinona voidaan harkitsemattomasti käyttää suurimpia mahdollisia poistoprosentteja veroilmoitusta laadittaessa. Maatalouden puhtaasta tulosta on maksettava verot ja löydyttävä riittävästi rahaa yksityistalouden menoihin. Mikäli omaisuuden poistopohjassa ei ole mahdollista tehdä enää poistoja yhtä paljon kuin maatilalla on lainojen lyhennyksiä, voi yrityksellä tulla vaikeuksia selviytyä taloudellisesti kaikista velvoitteistaan.

Negatiivisen nettoapportin ongelma voidaan ratkaista perustamalla yhtiö siinä vaiheessa, jolloin maatilalla kassassa on varoja (Paavilainen 2009, 25). Maatilalla pankkitilit eivät siirry yhtiölle, mutta niiden rahavarat voidaan sijoittaa vapaaseen omaan pääomaan, jolloin positiivisella omalla pääomalla yritys ei menetä luottokelpoisuuttaan. (Osakeyhtiölaki 624/2006 8:2 §.) On myös mahdollista muodostaa yhtiö negatiivisella omalla pääomalla toimintamuodon muutoksena, mutta silloin hallituksen on heti tehtävä rekisteri-ilmoitus kaupparekisteriin. Tämä taas johtaa luottokelpoisuuden menetykseen, joka poistuu vasta kun yhtiö toimittaa vahvistetun taseen kaupparekisteriin tiedoilla, joissa oma pääoma ylittää puolet osakepääomasta. (Paavilainen 2009, 25.) Omistaja voi myös antaa yhtiölle pääomalainaa, joka voidaan maksaa kaikkia muita velkoja huonommalla etuoikeudella (Osakeyhtiölaki 624/2006 12:1 §). Laina merkitään taseeseen omana eränään (Osakeyhtiölaki 624/2006 12:2.4 §). Ongelma mahdollisessa oman pääoman negatiivisuudessa ei poistu, jos yhtiöllä on vähän omaa pääomaa osakepääoman ja vapaan sijoitetun pääoman

rahastona, maatilalan varat on siirretty pääomalainana käyttöpääomaksi yrityksen toiminnan turvaamiseksi, eikä yritys tuota tarpeeksi voittoa toiminnan jatkuvuuden turvaamiseksi. (Paavilainen 2009, 25.)

Yhtiöittämisen perustamisvaiheessa voidaan tilintarkastajalta pyytää lausunto kaupparekisteriin taseen arvojen arvostamisesta käypään arvoon. Mikäli omaisuuden käyvät arvot ovat riittävät kattamaan negatiivisesta nettoapportista syntyneet erot varojen ja velkojen välille, ei kaupparekisteriin tule ilmoitusta negatiivisesta omasta pääomasta. Ensimmäisellä tilikaudella on pystyttävä saamaan taseessa varat vastaamaan velkoja, jotta kaupparekisteri-ilmoitukselta vältytään myös tilikauden päättyessä. Näissä tapauksissa voidaan muun muassa nopeuttaa velkojen maksuaikatauluja ensimmäisen tilikauden aikana, sekä pidentää ensimmäinen tilikausi kahdeksantoista kuukauteen positiivisen oman pääoman saavuttamiseksi. (Kokkonen, keskustelu 7.4.2015.)

3.6 Osakeyhtiöittämisen kulut maatalousyrittäjälle

Osakeyhtiötä suunniteltaessa toimintamuodon muutoksena maatilalle, on yrittäjän varauduttava asiantuntijapalveluiden kustannuksiin sekä koko projektiin vaatimaan aikaan. Eri asiantuntijat laskuttavat omien laskutusperiaatteidensa mukaan ja myös osakeyhtiöittämisen suunnittelun tarkkuudessa on eroja eri toimijoiden kesken. Asiantuntijoiden tehtävänä on laskea maatilalan nykyisen taloudellisen toiminnan kannattavuutta verotuksen näkökulmasta ja verrata sitä osakeyhtiöittämisen hyötyyn. Laskenta on tehtävä maatilakohtaisesti huomioiden myös muut kuin taloudelliset tekijät toiminnan jatkuvuudessa. (Kokkonen, keskustelu 26.11.2014.)

Pelkkä verotuksellinen hyöty ei ole riittävä syy muuttaa toimintamuotoa osakeyhtiöksi, vaan perusteluina ovat myös palkatun työvoiman käyttö, toiminnan laajeneminen ja taloudellisen riskin kasvu. Osakeyhtiötä suunnittelevan maatilalan veroseuraamukset voivat nousta korkeiksi, mikäli osakeyhtiö perustetaan ennen ennakkoratkaisua, eikä verottaja hyväksy osakeyhtiömuotoa veroseuraamuksitta. Maatila joutuu tällöin maksamaan kaupasta aiheutuneet kustannukset, kuten kohdassa 3.1 on kerrottu. Verottaja voi myös sivuuttaa osakeyhtiön ja palauttaa verotuksen osakkaiden harjoittamaksi maataloudeksi. (Paavilainen 2009, 27.) Ennakkoratkaisun hakeminen verottajalta toimintamuodon muutoksesta aiheuttaa 1040 euron, sekä kiinteistöjen arvostamisesta 350 euron kiinteistökohtaisen hoitokulun (Verohallinto 2015b, viitattu 24.3.2015).

Kunnan maaseutuviranomaiselta selvitetään miten toimintamuodon muutos vaikuttaa tilan tukikelpoisuuteen. Vuosittain vaihtuvat tukivuoden säännökset on selvitettävä tukihakuoppaasta ja maaseutuviranomaisilta ennen päätöksen tekemistä. (Kokkonieniemi, keskustelu 26.11.2014.) Ennakkoratkaisujen jälkeen verottajalta ja Ely-keskukselta tehdään päätös yhtiöittämisestä, jonka jälkeen kaikki asiakirjat toimitetaan tilintarkastajalle, jonka lausunnosta maksetaan oma palkkio. Patenti- ja rekisterihallituksen ylläpitämälle kaupparekisterille lähetetään asiakirjat, joiden käsittelyn seurauksena maksetaan perustamisilmoituksesta 380 euroa (Kaupparekisteri, viitattu 24.3.2015). Kustannuksissa on otettava huomioon myös päärahoittajan kanssa tehdyt sopimukset. Pankin kanssa on neuvoteltava osakeyhtiöittämisestä ennen sen toteuttamista, sekä järjestettävä rahoitus maatilasta eriyttävien osuuksien rahoittamiseen, mikäli niihin on kohdistunut aloittamistuen korkotukilainoituksia. Näiden osuuksien lainaerät on maksettava ennen osakeyhtiön perustamista, koska ne eivät kuulu osakeyhtiön omaisuuteen. (Kokkonieniemi, keskustelu 26.11.2014.)

Maatalouden apportisiirtokirja on kaupan kaltainen toimenpide, josta seuraa varainsiirtoveron maksuvelvollisuus. Veron määrä on 4 prosenttia kiinteistöjen käyvästä arvosta. Varainsiirtoveroa voidaan saada takaisin Ely-keskuksesta, mikäli kiinteistöjen hankintaan saatu laina on aloittamistukea. Kiinteistöjen hankintaan aloittamistukina myönnettyihin lainoihin voi saada vapautuksen verosta silloin, kun lainaa on siirtoa tehtäessä jäljellä. Laina on siirrettävä ainakin osaksi osakeyhtiölle ja Ely-keskukselta tarvitaan todistus vapautusta varten. Varojen arvostamisessa käytetään kiinteistöissä verohallinnon ohjetta varojen arvostamista perintö- ja lahjaverotuksessa. Ohje päivitetään vuosittain verohallinnon sivuille. (Paavilainen 2009, 24–26)

Varainsiirtoverossa taseen luvuista ei arvoteta irtaimistoa, eikä asuinrakennusta, koska irtaimiston arvo osakeyhtiötä perustettaessa on nolla ja asuinrakennus on erotettu omaksi kiinteistöksi erilleen osakeyhtiöstä. Vain kiinteistöt eli tuotantorakennukset ja pellot sekä metsä arvotetaan verohallinnon antaman vuosittaisen perintö- ja lahjaverotusohjeen mukaan. (Kokkonieniemi, keskustelu 22.3.2015.) Tuotantorakennusten osalta käytetään ensisijaisesti rakennusalan ammattilaisen arviota käyvistä arvoista. Uudet tai uudehkot rakennukset arvotetaan rakennuskustannusten mukaan ja vanhemmat menojäännöksen mukaan korjattuna kolmen viimeisen vuoden tasausvarausten, epäsuorasti tuloutettujen rakennusavustusten ja vakuutuskorvausten määrällä. Omalla työllä rakennetut tuotantorakennukset nostavat sen arvoa maksimissaan 40 prosenttia. Rakennusten arvo on aina kuitenkin vähintään 5 000–10 000 euroa. (Verohallinto 2014c, viitattu 20.3.2015.)

Varainsiirtoverossa maatalousmaa on yleensä kaupp-arvomenetelmällä laskettu arvo, jossa on mukana myös tilatukioikeus. Mikäli ei ole käytettävissä hintatietoa, jossa olisi kyse lisämaa-alueiden hankinnoista, ei niinkään sukupolvenvaihdoskaupoista, jolloin hintataso on alempi, voidaan käyttää myös maanmittauslaitoksen tilastoista johdetusta maakuntakohtaisesta keskiarvotaulukosta, jossa erikseen on huomioitava salaojien ja tilatukioikeuden arvo. Metsämaita arvotetaan metsäkeskuksen tai metsänhoitoyhdistyksen antaman tila-arvion mukaan. (Verohallinto 2014c, viitattu 20.3.2015.)

3.7 Kaupparekisteröinnin toimenpiteet

Kannattavuuslaskennan, apportiselvityksen, alkavan taseen, verottajan sekä ELY-keskuksen ennakkoratkaisun, sekä pankin kanssa tehdyn neuvottelun jälkeen voidaan yhteenvetona tehdä päätös yhtiöittämisestä. Ennakkoratkaisuja varten on tehty valmiiksi luonnokset perustamissopimuksesta, yhtiöjärjestyksestä, osakassopimuksesta sekä apportista. Päätöksen jälkeen varsinaisessa yhtiöittämisessä laaditaan lopulliset asiakirjat luonnoksista. (Kokkonieni, keskustelu 26.11.2014.) Näiden lisäksi tehdään perustamisilmoitus ja pyydetään tilintarkastajan lausunto apportiomaisuudesta. Kaikki asiakirjat lähetetään kaupparekisteriin, josta voidaan odottaa päätöstä muutaman viikon kuluessa. Lisäselvityksiä annetaan tarvittaessa kaupparekisteriin yleensä asiaa hoitaneen asiantuntijan kautta. (Paavilainen 2009, 27.)

Osakeyhtiön rekisteröintipäivä kaupparekisteriin määrää toiminnan aloituspäivän. Yhtiön perustamissopimuksen allekirjoituspäivä on tavallisesti samaan aikaan hallituksen ensimmäisen kokouksen kanssa. Kokouspöytäkirjasta toimitetaan kopio pankille, jotta tilinkäyttöoikeus on varmistettu. Tilinkäyttöoikeus voidaan myöntää joillekin osakkaista tai pelkästään hallituksen puheenjohtajalle. Kaupparekisterin rekisteröinti avaa osakeyhtiön tilinkäyttöoikeuspäivän ja maataloustoiminnan harjoittamisen uudessa yritysmuodossa. Rekisteröinti aloittaa myös kahdenkertaisen kirjanpidon kassaperusteisena ja arvonlisäverotus muuttuu kuukausimenettelyyn. Rekisteröinti asettaa vaatimuksia kirjanpidon osajalle, koska hänen tulee osata sekä tuloverolaki, elinkeinoverolaki että maatalousverolaki pystyäkseen tekemään yrityksen kirjanpidon oikein. Ennen rekisteröintiä kirjanpito ja verotus tapahtuvat yksityisenä maatalouden yrittäjänä. (Paavilainen 2009, 27.)

4 OSAKEYHTIÖITTÄMISEN JÄLKEEN

Maatilan toiminnassa on useita eri tahoja, joihin on tehtävä ilmoitus muutoksen jälkeen. Tukihaku, velkojat, eri sopimustahot maatilan kanssa sekä maatalousyrittäjän eläkevakuutus vaativat perehtymistä ennen kuin tiedetään onko edellytyksistä jatkaa yritystoimintaa eri toimintamuodossa. Osakkaiden on hyvä asiantuntijoiden kanssa tehdä lista kaikista tahoista, joille muutosilmoitus toimintamuodosta on tehtävä. Opinnäytetyössä ei käsitellä yrityksen johtamista tai strategisia valintoja, mutta erityisesti useamman tilan yhdistyessä osakeyhtiöksi tulee käsitellä myös näitä osa-alueita huolellisesti. Talouden hallinnassa on muistettava pitää erillään omat ja yhtiön varat sekä huolehdittava oman pääoman positiivisuudesta. (Kokkonieni, keskustelu 26.11.2014.)

4.1 Muistettavat tiedonsiirrot

Maatalouden tuloverolain mukaan verotettaessa, maatalousyrittäjä vakuutetaan maatalouden eläkelaitoksen (Mela) kautta. Johtavassa asemassa oleva osakas, tai omistusosuuden ollessa yli 30 prosenttia yhtiön osakkeista tai niiden tuottamasta äänimäärästä, on oikeutettu maatalouden eläkevakuutukseen. Maatalouden eläkelain (Myel) mukainen vakuutus oikeuttaa myös lomituspalvelun käyttöön (Mela 2013a, viitattu 24.3.2015). Myel oikeus on osakkaalla Melan ohjeen mukaan myös:

Omistaessaan yli 50 % avio- tai avopuolison kanssa tai samassa taloudessa asuvan, osakkaalle sukua suoraan ylenevässä tai alenevassa polvessa olevan henkilön kanssa yli 50 prosenttia yhtiön osakepääomasta tai heillä on yhdessä yli 50 prosenttia osakkeiden tuottamasta äänimäärästä. Osakkaan aviopuoliso voidaan vakuuttaa osakeyhtiön osakkaana, jos hän omistaa vähintään yhden osakkeen. (Mela 2013b, viitattu 24.3.2015.)

Osakeyhtiö sopii lomitusyksikön kanssa vuosilomien ajankohdista jokaisen osakkaan kohdalla erikseen. Samoin toimitaan tarvittavien sijaisapupäivien kohdalla. Mikäli osakeyhtiön osakkailla on YEL-vakuutukseen kuuluvaa yritystoimintaa yhtä aikaa maatalouden kanssa, määräytyy lomaoikeus maatalouteen käytettyjen työtuntien mukaan. Lomaoikeuden saadakseen on yrittäjän toimittava osakeyhtiössä vähintään yhtä paljon maataloudessa kuin muussa yritystoiminnassa. Vuosilomat ovat maksuttomia lomapäiviä ja niitä on mahdollista saada 26 päivää kalenterivuotta kohden. (Mela 2013c, viitattu 26.3.2015.)

Pankilta on haettu ennakkopäätöstä osakeyhtiön muodostamiseen ja koko prosessin jälkeen tehdään osakeyhtiölle siirtyvien lainojen siirrot pankin kanssa. Varainsiirtovero on myös maksettava ensin kokonaisuutena, minkä jälkeen sitä haetaan aloitustukien osalta takaisin ELY-keskukselta saatavan lausunnon perusteella. Kaikki yrityksen toiminnot tulee muuttaa osakeyhtiön nimiin. Velkojille ilmoitetaan toimintamuodon muutos. Peltojen vuokrasopimukset uusitaan osakeyhtiön nimissä, muut sopimukset kuten sähkö ja vesi siirretään myös osakeyhtiön nimiin. (Kokkonieniemi, keskustelu 26.11.2014.) Osakeyhtiön nimiin siirretään ajoneuvojen rekisteröinti, tämä on tehtävä 7 vuorokauden kuluessa (Trafi, viitattu 26.3.2015). Kiinteistöjen lohkominen metsän, yksityisomaisuuden ja arvokkaiden maa-alueiden eriyttämiseksi osakeyhtiöstä tarkoittaa kiinteistöjen omistamisen kirjaamista Maanmittauslaitoksen pitämään rekisteriin. Lainhuuto on tehtävä 6 kuukauden kuluessa osakeyhtiön perustamisesta. (Maanmittauslaitos 2015, viitattu 26.3.2015.)

4.2 EU-tukihakemukset

Osakeyhtiö on erillinen tuottaja, joka hakee omana yksikkönä maataloustukia. Mikäli osa pelloista jää osakeyhtiöittämissä ulkopuolelle, käsitellään näitä peltoaloja omana yksikkönä hakijan nimissä. Osakas ei siis voi olla samana hakijana sekä osakeyhtiössä että erikseen omistamissaan peltolohkoissa. Vuoden 2015 tukihakuoppaan mukaan ” Koko tilan hallinnan siirrosta, joka on tapahtunut viimeistään 31.8.2015, on ilmoitettava viimeistään 15.9.2015 lomakkeella 156 kunnan maaseutuelinkeinoviranomaiselle.” Tukien edellytysten tulee täytyä kaikilta osin muutettaessa toimintamuotoa osakeyhtiöksi. (Maaseutuvirasto 2015, viitattu 24.3.2015.) Osakeyhtiön on huomioitava muun muassa haetut nuoren viljelijän tukiehdot, jotka ovat 2015 seuraavat:

Nuoren viljelijän tuen ehdot täyttävillä viljelijöillä on oltava hallinnassa yli 50 % osakeyhtiön osakkeista ja heidän omistamansa osakkeiden on tuotettava yli 50 % yhtiön osakkeiden äänimäärästä. Em. ehdon täytyessä osakkaiden katsotaan toimivan pääasiallisina yrittäjinä. Kaikkien ehdon täyttävien osakkaiden on täytettävä ikävaatimus eikä kukaan heistä ole saanut aloittaa tilanpitoa pääasiallisena yrittäjänä ennen 1.1.2010. (Maaseutuvirasto 2015, viitattu 24.3.2015.)

Nykyinen tukijärjestelmä päättyy ja alkaa ohjelmakauden 2014–2020 tukihaku, jonka ensimmäinen tukihaku on keväällä 2015. Tukiehdot muuttuvat kaikissa tukimuodoissa ja tukien nimitykset muuttuvat. (Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto 2014, viitattu 26.3.2015.) Toimintamuodon muutos osakeyhtiöksi ilmoitetaan maaseutuviranomaiselle viimeiseen hakupäivään 12.5.2015

mennessä. Luopuja tekee oman tukihakemuksen ja uusi haltija omansa, mikäli hänellä on hallinnassaan oma tukihakemus 12.5. Sekä luopujan että uuden haltijan on ilmoitettava lomakkeella 156 15.9 mennessä hallinnan siirrosta. Uusi haltija voi 15.6 saakka muuttaa peruslohkojen käyttötarkoitusta tehdessään ilmoituksen 12.5 mennessä. Tämän jälkeen voidaan 31.8 saakka tehdä hallinnan muutos, josta muutosilmoitus on tehtävä samoin 15.9.2015 mennessä. 31.8 jälkeen ei osakeyhtiöllä ole uutena omistajana mahdollisuutta siirtää tukihakua nimiinsä. Tuet maksetaan hakijalle, joka on tehnyt hakemuksen 12.5 mennessä. Ympäristötuen, luomusitoumusten ja eläinten hyvinvointisitoumusten osalta osakeyhtiön on haettava sitoumuksien siirtoja. Nautaeläinrekisterin muutosilmoitukset on tehtävä 7 kalenteripäivän sisällä nautarekisteriin. Muiden kotieläinten tiedot on ilmoitettava normaalien ilmoitusrajojen puitteissa. (Maaseutuvirasto 2015, viitattu 26.3.2015.)

4.3 Kirjanpito

Muutettaessa maatalouden harjoittajan yksinkertainen kirjanpito osakeyhtiön kahdenkertaiseen kirjanpitoon, säilyy maatalouden erityissäännös kirjaamisperusteesta. Maatalouden kirjanpito voidaan suorittaa maksuperusteisesti kirjanpitolain 3:4 §:n mukaan myös osakeyhtiössä, eikä sitä tarvitse muuttaa suoriteperusteiseksi tilikauden päättyessä. Ostovelat ja myyntisaamiset on pystyttävä koko ajan selvittämään maksuperusteista kirjanpitoa tehtäessä. Tämä voidaan hoitaa pitämällä sivukirjanpitoa reskontran avulla, jotta kirjanpitolain 2:3.2 § seuraamisen todentamisesta voidaan toteuttaa. Vaihto-omaisuutta hankittaessa luotolla, ei ostohankintaa merkitä kirjanpitoon ennen kuin maksettaessa eikä pysyviä vastaavia kirjata ennen maksupäivää. (Kirjanpitolautakunta 2012, viitattu 26.3.2015.)

Kirjanpitolaki ei anna maataloudelle erityissäännöksiä taseen arvostuserien laskentaan, vaan aktivointivelvoite pysyvien ja vaihtuvien vastaavien hankintojen arvot kirjataan taseeseen. Tuotoista vähennetään menetykset ja ne menot, joista ei enää kerry tuloa (Kirjanpitolaki 133/1997 5:1 §). Pysyvien vastaavien hankinnat aktivoidaan taseeseen ja poistoilla aikanaan vähennetään niiden arvoa kuluina (Kirjanpitolaki 133/1997 5:5 §). Kirjanpitolautakunta suosittelee tilinpäätöksen laatimista maatalouden osakeyhtiössä suoriteperusteisena. Vaikka maatalouden ei lain mukaan tarvitse kirjata suoriteperusteista tilinpäätöstä, on lain mukaan vähäisyys perusteena maksuperusteiseen kirjaustapaan. Mitä suuremmalle maatilalle osakeyhtiöittäminen tehdään, sitä

suositeltavampaa on suoriteperusteisen tilinpäätöksen kirjaaminen. (Kirjanpitolautakunta 2012, viitattu 26.3.2015.)

5 TYÖN TOTEUTTAMINEN

Opinnäytetyön empiirisessä osassa tutkitaan neljän toimintamuodon muutoksen läpikäynttä maatilaa, joiden yhtiöittämisen suunnittelun ja neuvonnan asiantuntijoina ovat olleet ProAgria Oulun taloushallinnon asiantuntijat. Tutkimus toteutetaan kvalitatiivisena Case-tutkimuksena, jossa tutkimusmenetelminä käytetään haastatteluita. Tutkimuksessa keskitytään tutkimaan yhtiöittämisen prosessia ja yrittäjien kokemuksia taloudellisen kannattavuuden odotuksista ja nykytilasta yhtiöittämisessä.

5.1 Toimeksiantaja

Toimeksiantajana opinnäytetyössä toimii ProAgria Oulu joka toimii yhtenä alueellisena maatalouden asiantuntijaorganisaationa kymmenen muun suomenkielisen ja kolmen ruotsinkielisen neuvontaorganisaation lisäksi Suomessa. Kaikki alueelliset keskuskeskukset toimivat yhdessä ProAgria Keskusten Liiton kanssa. Nämä asiantuntijaorganisaatiot ovat osa ProAgria-ryhmää. Ryhmässä ovat mukana Faba, ProAgria Maatalouden Laskentakeskus Oy, ProAgria Svenska Lantbrukssällskapetens Förbund, Valio Oy Alkutuotanto ja ProAgria Keskusten Liitto (ProAgria 2014, viitattu 2.3.2015.) Liikevaihto neuvontajärjestössä on yli viisi miljoonaa euroa, josta valtion rahoitus on noin 15 prosenttia (ProAgria Oulu 2015a, viitattu 2.3.2015).

ProAgria Oulun liiketoiminnan tavoitteena on

edistää maaseutuyritysten kilpailukykyä ja hyvinvointia maakunnan kattavan asiantuntijaverkostonsa avulla. ProAgria haluaa tuottaa helposti saatavia palveluja -menestyksen mahdollisuuksia asiakkailleen. Asiakkaan menestyminen, osaava ja innostunut henkilöstö, verkostoituminen ja riippumattomuus ovat toiminnan perusarvoja. (ProAgria Oulu 2015a, viitattu 2.3.2015.)

ProAgria Oulun talouspalveluiden avulla maatila voi asiantuntijoiden avulla selvittää yhtiöittämissä vaiheita ja kannattavuutta ennen yhtiöittämissä päätöstä. Maatilalla yhtiöittäminen on aina tilakohtainen ratkaisu ja ennakkoon tehtävä selvitys yhtiöittämisestä takaa onnistuneen lopputuloksen. ProAgria Oulu tekee maatilalle esiselvityksen, jossa lasketaan yhtiöittämissä vaikutus ja

kannattavuus, sekä alustava alkava tase. Yritysten erilaisuus tekee jokaisesta laskelmasta oman haasteensa niin taloudellisten kuin yritystoiminnallisten näkökulmienkin puolesta. Yhtiöittämisessä ProAgria Oulu laatii apporttikirjan, suunnittelee yhtiöittämisen aikataulun, neuvottelee rahoittajien kanssa, hakee ennakkotiedot ja laatii yhtiön perustamistoimet. (ProAgria Oulu 2015b, viitattu 2.3.2015.)

5.2 Tutkimuksen toteuttaminen ja tulokset

Toimeksiantajalta on mahdollista opinnäytetyön aikana saada asiantuntijoiden haastatteluiden avulla tietoa ProAgria Oulun tämän hetkisestä käytännöstä toteuttaa yhtiöittämistä. Haastattelut täydentävät saatavilla olevaa kirjallista materiaalia. Teoriaperusta antaa tutkijalle pohjan keskustella maatilojen yhtiöittämisestä laadullisen tutkimuksen kohteena olevien maatilojen osakkaiden kanssa. Toimintamuodon muutos on maatilalla oma erikoisosaamista vaativa toimenpide, jonka taloudellisen onnistumisen ja epäonnistumisen kokemuksia kartoitan haastattelemalla avoimilla kysymyksillä yhtiöittämisen tehneitä osakkaita mautiloilla. Yhtiöittämisen prosessiin liittyvät odotukset ja saavutukset käsitellään osakkaille esitettävissä kysymyksissä, jotta toimeksiantaja saa konkreettista tietoa, kuinka itse prosessia voisi vielä kehittää ja mitä uusia kehittämiskohteita prosessi saa mautiloille aikaan.

Haastateltavia yhtiöitä on neljä kappaletta ja yritykset valikoituvat yhtiöittämistä ohjanneiden neuvojen antamien yritystietojen mukaan eri puolilta ProAgria Oulun asiakaskuntaa. Yhtiöistä kolme on maitotilaa ja yksi nautakarjakasvattamo. Liikevaihto yritysten välillä on 500 000–1,6 miljoonaa. Kaikki tilat ovat maidontuotannossa kokoluokaltaan vähintään yhden robotin tiloja ja peltopinta-alaltaan yli 60 hehtaaria. Tilojen verotettava tulo on yli tavoitetun 50 000 euron yrittäjää kohden ja kaikki tilat ovat voimakkaasti investoineet tilan kehittämiseen. Tilojen yksityisyyden turvaamiseksi tutkimustuloksia ei kerrota yksittäin. Kaikille tutkittaville kohteille esitetään neljätoista kysymystä, jotka ovat avoimessa kysymysmuodossa. Osakkaalla on mahdollisuus vastata siinä määrin kuin itse haluaa. Tutkimuksen tallentaminen tehdään tallentamalla haastattelu kirjalliseen muotoon haastattelua tehtäessä. Olen käyttänyt samaa metodologia aiemmassa työssäni tehdessäni ProAgria Oulussa Voimavarariihi-palvelua, sekä asiakkaan kanssa keskusteltaessa neuvonnan jatkotoimenpiteistä. (Nimetön 2015a., 2015b., 2015c., 2015d, haastattelut 16.4.2015.–25.4.2015.)

Ensimmäiset kolme kysymystä käsittelevät yhtiöittämisen aloituspäivää ja osakkaan perusteita muuttaa toiminta yhtiömuotoon. Ensimmäisen kysymyksen mukaan kolme maatilaa on perustanut yhtiön vuosien 2011–2013 aikana. Neljäs haastateltava on perustanut yhtiön vuonna 2014. Kaikkien yhtiöiden tavoitteena on ollut muuttaa toimintamuoto yhtiöksi saavutettua päivämäärää aiemmin. Syitä muutoksen viivästymiseen käsitellään myöhemmissä kysymyksissä. Toisessa kysymyksessä kysytään mikä sai osakkaan harkitsemaan yhtiömuotoa toimintamuodon muutoksena. Vastauksena kaikilla tutkimuskohteilla on ennen yhtiöittämistä verotettavan tulon kohoaminen suureksi, jolloin ansiotuloverotus on korkea. Haastateltavat laskevat pienemmän yhteisöveron suhteessa ansiotuloon olevan kannattava muutos tilalle. Osakkaat kokevat, ettei verottaja kohtele maatalousyrittäjää oikein, mikäli tilalla on paljon velkoja ja ansiotuloja. Maatalousyrittäjälle ei jää riittävästi tuloja verottajan ottaessa suuren osan tuloista.

Toinen tärkeä syy, jonka osakkaat kokivat saaneensa yhtiöittämisen jälkeen, on kahdenkertaisen kirjanpidon tuoma kurinalaisuus ja selkeys kirjanpitoon. Tarkempi seuranta kustannuksissa ja tuloissa ovat kahden tutkimuksessa mukana olleen mukaan yhtiöittämisen harkintaan liittyvä positiivinen asia. Yhdellä tutkittavista on myös sukupolvenvaihdoksen suunnittelun aikataulu syynä yhtiöittämiseen. Osakkeiden myyntivoiton verovapaus kymmenen vuoden omistamisen jälkeen otettiin huomioon yhdellä tutkittavista yhtiöittämisen aikataulua suunniteltaessa. Kolmannessa kysymyksessä kysytään kuinka laajasti osakas etsi tietoa yhtiöittämisestä ennen prosessin aloitusta ja asiantuntijan käyttämistä yhtiön perustamisessa. Kolme haastateltavaa neljästä on tutkinut asiaa vähintään kolmen vuoden ajan muun muassa hankkimalla koulutusta, tutkimalla alan materiaalia ja haastatteleamalla muita yhtiöittämisen toteuttaneita maatilayrittäjiä. Neljäs haastateltava on mukana toisessa osakeyhtiössä, joten osaksi hän kokee yhtiöittämisen yritysmuotona tutuksi. (Nimetön 2015a., 2015b., 2015c., 2015d, haastattelut 16.4.2015.–25.4.2015.)

Neljäs kysymys käsittelee haastateltavan odotuksia yhtiöittämisen prosessin suhteen. Kolme haastateltavaa on tiedostanut prosessin vievän aikaa ja työvaiheet vaativat myös yrittäjältä paljon työtä. Yksi haastateltavista odotti prosessin olevan nopea ja helppo, koska kaikki esiselvitykset oli tehty. Kaikille tutkimuksen kohteet ovat yllättyneitä verottajan hitaasta aikataulusta ennakkoratkaisujen antamisessa. Päätöksen saaminen on voinut kestää puoli vuotta luvatus kuuden viikon sijaan. Verottajan kuukausien jälkeen tulleet ennakkoratkaisut pakottivat kaikilla haastateltavilla myös apportikirjan uudelleenpäivittämiseen ratkaisun jälkeen, jonka johdosta oli taas haettava uusi ratkaisu verottajalta. Yksi haastateltavista ei saanut verottajalta varainsiirtoverosta pyydettyä ennakkoratkaisua, vaikka sitä kysyttiin useampaan otteeseen. Tälle haastateltavalle tuli

yhtiöittäminen jälkeen 1,5 vuoden kuluttua verottajan päätös, jossa maksettu varainsiirtovero oli hyväksytty. Yhdessä tutkimusvastauksessa on kerrottu myös verottajan hitaan toiminnan vuoksi yrittäjän olevan pakotettu siirtämään yhtiöittämistä useampaan kertaan positiivisen nettoapportin saamiseksi. Käytännössä tämä johtuu maatilán kassavarójen vaihtelevuudesta vuódenaíkojen mukaan. Syyná tähán ovat tuótantopanosten ostopakko kesáajalle ja lainójen maksuaikataulut. Prosessin eteneminen saatavien ennakkoratkaisujen hitauden vuoksi aiheutti myös kahdelle tutkittavista tukimaksatuksen maksatuskiellon pyytámistä, jotta tuet saataisiin yhtiölle. Kaikki neljá yhtiötä käyttivät asiantuntijaa esiselvityksen teossa. Mitá aiempána vuónna yhtió on perustettu, sitä enemmän perustamisessa on ollut aikataulun pitkittymistä, tiedon muuttumista tai epävarmuutta kaikilla prosessin osapuolilla. Yksi haastateltavista on huomiónut yhtiöittámisen tekeván helpommaksi kehittää ja laajentaa maatilaa, vaikka se ei tee sitä kannattavammaksi toiminnaksi. Vuónna 2012 yhtiötetty maatala on viivástyttánut vuódenla yhtiön perustamista, mutta syytä tähán ei enää ole muistissa. Tieto itse prosessin kulusta on ollut tuolloin myös tämän haastateltavan mukaan varsin puutteellista kaikilla toimijoilla. Viivástyminen ei ole osakkaan mielestä niin hankala asia kuin miltá se aluksi tuntui, koska myös metsää on otettu mukaan yhtióon toisessa yhtiöittämisversióssa. (Nimetön 2015a., 2015b, 2015c., 2015d, haastattelut 16.4.2015.–25.4.2015.)

Viides kysymys analysoi prosessin etenemistä taloudellisten odotusten kannalta. Kuudennessa kysymyksessä tarkennetaan oliko taloudellinen laskelma yllätys lopputulokseltaan ja miten. Seitsemäs kysymys erittelee prosessin kykyä täyttää taloudelliset odotukset yhtiöittámisen kannattavuudesta. Kuudes ja seitsemäs kysymys ovat viidennen tarkentavia kysymyksiá. Vastauksena náihin kysymyksiin ovat kaikki haastateltavat käsitelleet suurinta kustannuserää varainsiirtoveroa. Yhden haastateltavan kohdalla yhtiöittámisen varainsiirtovero on tullut katetuksi vasta neljän vuóden jälkeen yhtiöittämisestä. Syyná tähán on ollut muun muassa ELY-keskuksen negatiivinen suhtautuminen aloittamistukilainójen varainsiirtoveron vapautuksesta. Kolmella haastateltavalla yhtiöittäminen on ollut taloudellisten odotusten kannalta positiivinen. Varainsiirtoveroa on joko mennyt vähemmän kuin oletettiin, tai muutos yhteisöverossa antoi aiempaa paremman lopputuloksen. Kaksi haastateltavaa on kertonut kustannusten tulleen katetuiksi vuóden aikana yhtiön perustamisesta. Yhdelle haastateltavista positiivinen yllätys on ollut kahden osakeyhtiön välinen mahdollisuus nostaa osinkoja verovapaasti. Yksi osakkaista on myös haastattelun perusteella pystynyt nostamaan sekä osinkoja että palkkaa. Kolme muuta haastateltavaa nostavat tällä hetkellä vain palkkaa yhtiöstá. Kahden haastateltavan mielestä asiantuntijapalkkiot olivat hieman korkeammat, kuin he olivat ajatelleet. Yksityistalouden eriyttäminen maataloudesta oli positiivinen

asia osakkaille, yksi haastateltavista kertoi yllätykseksi todeta kuinka paljon yksityistalous tarvitsee varoja. (Nimetön 2015a., 2015b, 2015c., 2015d, haastattelut 16.4.2015.–25.4.2015.)

Kahdeksannessa kysymyksessä saadaan tieto miksi maatila päätyi yhtiömuotoon toimintamuodon muutoksena. Vastauksena kaikilla haastateltavilla ovat verotukselliset syyt, eli yhteisöveron pienempi verotus verrattuna henkilöverotukseen. Toisena syynä on prosessin edetessä tarkentunut talouden seuraaminen. Kaksi haastateltavista kertoo lainojen paremman maksukyvyyn yhtiömuodossa vaikuttaneen yhtiöittämisspätökseen. Yksi haastateltava kertoo myös yksityistalouden erillään pidon yhtiöstä olevan toimintaperiaatteena, vaikka konkurssitilanteessa koko osakkaan omaisuus on periaatteessa sidottu yhtiöön. Samoin yrityksen kehittäminen ennen yksityistalouden tarpeita on ensisijaista yhtiön toiminnassa. Yhtiöstä nostettava palkan suuruus oli kahden haastateltavan mukaan suhteutettava yhtiön tavoitteiden mukaisesti ja tarvittaessa pienennettävä yksityistalouden kuluja. (Nimetön 2015a., 2015b, 2015c., 2015d, haastattelut 16.4.2015.–25.4.2015.)

Yhdeksännessä kysymyksessä kootaan yhteen haastateltavien kokemukset prosessin osaluista aikataulun, osaamisen ja odotusten suhteen. Jokaisen haastateltavan mukaan prosessi oli ollut suunniteltua pidempi vaihdellen kahdeksasta kuukaudesta 1,5 vuoteen. Kahdeksan kuukauden aikataulu oli vaatinut yhtiöittämisen esiselvityksen laskentaa kannattavuuden suhteen jo aiemmin. Suurimmaksi prosessin aikataulun hidastajaksi haastatteluiden perusteella nousi verottajalta saatavan ennakkoratkaisun aikatauluun varautuminen. Yhden haastateltavan mukaan verottaja oli kertonut ennakkoratkaisun viivästymisen syyksi yllättävän suuren yhtiöittämismäärän mautiloilla ja verottajan resurssipulan. Asiantuntijoiden tekemät kannattavuuslaskennat ja prosessit etenivät suunnitellussa järjestyksessä ja heidän osaamiseensa oltiin tyytyväisiä pääosin kaikkien haastateltavien mielestä. Yhtiöittämiseen liittyvien liitännäispalvelujen osalta yksi haastateltava antoi kritiikkiä asiantuntijan tavoitettavuudesta. Haastateltavien yhtiöittämisen eri vuodet toivat esille myös asiantuntijoiden kehittymisen yhtiöittämisen osajiksi. Yhdeksännessä kysymyksessä osaaminen asiantuntijoilla ja kaikilla yhtiöittämisen osapuolilla oli heikompaa vuonna 2011 ja 2012 verrattuna vuonna 2013 ja 2014 valmistuneisiin yhtiöihin.

Aikataulun onnistumisessa kaksi haastateltavaa toteaa, ettei yhtiöittämistä kannata aloittaa alkuvuodesta tai ennen kesää. Virkamiesten loma-ajat viivästyttävät yhtiöittämisen toteutumista, mikä on otettava huomioon aikataulua suunniteltaessa. EU-tukien maksatus tapahtuu syksyllä, joten paras aika aloittaa yhtiöittäminen oli näiden haastateltavien mukaan syksyllä. Talvella ei myöskään ole sesonkiaika peltotöissä, jolloin yrittäjä ehtii paremmin keskittyä yhtiöittämiseen. Kaikkien

haastateltavien odotukset yhtiöittämisen prosessista olivat asiantuntijan antaman suunnitelman mukaan realistiset, mutta ennakkoratkaisujen odottaminen pitkitti kaikkien aikatauluja suunnitellusta.

Kymmenennessä kysymyksessä osakkaat kertovat yhtiön nykytilanteesta. Kaikkien haastateltavien mielestä normaalit työt yhtiömuodossa sujuvat hyvin. Kahdenkertainen kirjanpito on kaikille selkeä ja luotettava tapa pitää kirjanpito ajan tasalla. Kuukausittain tehtävä arvonlisäveroilmoitus on tositteiden kuukausittaiseen keräämiseen tottumisen jälkeen tuntunut hyvältä tavalta toimia arvonlisäverotuksessa. Yksi yrittäjä on jo varautunut sukupolvenvaihdokseen ja jatkajat ovat ostaneet myös osakkeita yhtiöstä. Perustamisasiakirjassa on myös varauduttu tulevaisuudessa kahden perheen Myel oikeuteen, perustamalla optio suuremman äänioikeuden oikeuttavaan B-osakkeeseen. Yhden haastateltavan mukaan sähköpostilla pystytään hyvin hoitamaan palkkojen ja arvonlisäverojen tiedonsiirrot tilitoimiston kanssa. Yhden osakkaan kanssa haastattelussa tuli ilmi, ettei tilinpäätöksessä käsitellä kannattavuuden tunnuslukuja osakkaan kanssa. Pankin kautta on myös saatavilla tilinpäätösanalyysi. (Nimetön 2015a., 2015b, 2015c., 2015d, haastattelut 16.4.2015.–25.4.2015.)

Yhdennessätoista kysymyksessä kysytään mitä haasteita osakas koki yhtiöittämisessä. Kahden haastateltavan mukaan verottajan ennakkoratkaisujen viivästyminen koettiin haastavaksi. Yhden haastateltavan mukaan oikean yhtiöittämisen ajankohdan määrittäminen oli vaikeaa, koska nettoapportin piti olla positiivinen. Myös tarvittavien asiapapereiden suuri määrä koettiin haasteeksi. Kuukausiarvonlisäveron huomioimisessa haastateltava koki haasteeksi varautumisen toisinaan suuriin arvonlisäveromenoihin ja kassan riittävyyden sen kattamiseen. Verottajalla ei ollut yhden haastateltavan mukaan käsitystä mitä lukuja käyttää ennakkoratkaisua varainsiirtoverosta antaessaan ja kaikkien toiminta oli hieman haparoivaa aluksi. (Nimetön 2015a., 2015b, 2015c., 2015d, haastattelut 16.4.2015.–25.4.2015.)

Kahdennessatoista ja kolmannessatoista yhteenvetona kysytään mikä oli odotettua positiivisempaa ja negatiivisempaa yhtiöittämisessä. Yhden mukaan ei ollut mitään odotettua positiivisempaa, koska oli saatavilla hyvät lähtötiedot. Yhtiöiden välinen osingonjaon verovapaus oli yhdelle odotettua positiivisempaa. Yksi haastateltavista totesi, ettei enää ole ostopakkoa tilinpäätöksen vuoksi ja samalla ennakko-ostojen tarve poistui. Verotettava tulos on tarkemmin tiedossa haastateltavien mukaan kahdenkertaisella kirjanpidolla, eikä välitilinpäätökselle ole enää tarvetta. Yksi haastateltava oli myös tyytyväinen kuukausiarvonlisäveroon, nopeaan rahankiertoon ja kahdenkertai-

seen kirjanpitoon. Yhteisöveroprosenttiin lasku on vaikuttanut yhden haastateltavan yhtiöittämisestä saatavaan hyötyyn odotettua positiivisemmin. Odotettua negatiivisempaa on ollut aikataulun venyminen, suuri työmäärä myös osakkaalle, sekä osin tilitoimistoltakin puuttuva tieto yhtiöittämisen vaatimuksista. Yksi haastateltavista totesi tiedostavansa tilanteen ja alussa olevan niin sanottua alkukankeutta oppia toimimaan osakeyhtiönä. Suurempi byrokratian määrä kirjanpidossa vie enemmän aikaa, mutta tämä koettiin sekä negatiiviseksi, että positiiviseksi ongelmaksi. Kirjanpitoon osakkaat ovat tyytyväisiä saamansa tiedon vuoksi, mutta kesäsesongin muut kiireet vievät aikaa kirjanpidollisilta töiltä ja aiheuttavat stressiä. Kaksi haastateltavaa, jotka olivat toimineet jo useamman vuoden yhtiömuodossa, ovat toinen sitä mieltä, että yhtiön julkiset tiedot voivat tuntua negatiiviselta ajatukselta. Mikäli tulos on positiivinen, on hyvä, että tiedot ovat julkisia. Tiedot voivat myös aiheuttaa kateutta muissa ihmisissä. Ensimmäisenä tilivuonna ilman tilinpäätöstä toimiva yhtiö ei saa tehtyä hankintoja muutoin kuin yrittäjän omalla henkilökohtaisella takauksella. Pidempään yhtiömuodossa toiminut haastateltava on huomannut joutuneensa rahoittajan näkökulmasta kovempaan sarjaan, jolloin myös rahan hinta voi olla kovempi. Haastateltava kokee tulevansa kohdelluksi kuten muutkin osakeyhtiöt. Vasta toimintamuodon yhtiöksi muuttanut haastateltava toteaa yhtiöittämisen olevan positiivista ja antavan rahoittajalle positiivisen signaalin yrityksen kannattavuudesta. (Nimetön 2015a., 2015b, 2015c., 2015d, haastattelut 16.4.2015.–25.4.2015.)

Viimeisessä neljännessätoista kysymyksessä kaikilta haastateltavilta kysytään omia ohjeita maataloilta, jotka suunnittelevat toimintamuodon muutosta. Kaikki haastateltavat toivat esille ennakkoratkaisujen hakemisen tärkeyden. Aikataulun suunnittelu on toiseksi tärkein huomioitava asia kaikkien haastateltavien mielestä. Talvelle ajoitettu suunnittelu toimii haastateltavien mukaan paremmin kuin alkuvuodesta tai keväällä aloitettu suunnittelu. Aikataulun muutoksiin, aloittamishetkeen ja tarvittavien tietojen etsimiseen on varattava aikaa. Yhtiöittäminen vaatii useita palaveriteita, valmisteluita kannattaa tehdä hyvissä ajoin. Yhden haastateltavan mukaan myös kaikki mitä keskustellaan, tulee laittaa kirjallisesti ylös, jotta ei tule yllätyksiä yhtiöittämisen myöhemmässä vaiheessa. Haastateltavien mukaan yhtiöittäminen on peruuttamaton, joten prosessia on harkittava pitkään. Itsellä tulee myös olla tieto, mitä yhtiöittäminen tarkoittaa. Lopuksi yksi haastateltava totesi, että toimintamuodon muutoksesta huolimatta navettaan on aina lähdettävä. (Nimetön 2015a., 2015b, 2015c., 2015d, haastattelut 16.4.2015.–25.4.2015.)

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Opinnäytetyön tavoitteena oli tutkia milloin taloudellisesti on kannattavaa muuttaa maatila yhtiöksi. Sivukysymyksinä olivat itse prosessin tutkiminen yhtiöittämisessä. Miten maatila muutetaan yritysmuodoltaan osakeyhtiöksi ja mitä kokonaisuuksia on otettava huomioon muutoksessa? Teoriaperusta antoi käsityksen lain vaatimuksista maatilan toimintamuodon muutoksessa. Haasteena teoriaperustaa kerätessä oli täsmällisen maatalouteen kuuluvan yhtiöittämisen tiedon keruu. Osakeyhtiön lait ovat toimivalla yhtiöllä samat maatilalla kuin ne ovat muillakin yhtiöillä. Itse muutosprosessi on kuitenkin poikkeava, koska maatalouden omaisuuserät poikkeavat muusta yritystoiminnasta. Tutkiessani teoriaperustaa oli opinnäyte rajattava koskemaan vain toimintamuodon muutosta. Maatilojen yhdistämistä tai esimerkiksi maatilalla urakointitöiden muuttamista yhtiömuotoon ei käsitelty tässä opinnäytetyössä.

Voimakkaasti investoineet maatilat ovat tulojen suhteen empiirisen tutkimuksen mukaan 50 000 euron tavoitteessa, jotta laskennallisesti yhtiöittäminen olisi kannattavaa. Tämän tutkimuksen perusteella ei ole kuitenkaan syytä olettaa, että jokaisen voimakkaasti laajentaneen tilan kannattaa muuttaa toimintamuoto yhtiöksi. On aina syytä tehdä esiselvitys, ennen kuin yhtiöittäminen toteutetaan käytännössä. Esiselvityksen aikana lasketaan tilakohtaisesti maatilan verohyöty yhtiöittämisestä. Laskennassa on myös huomioitava tilan tulevaisuus ja sen kasvutavoitteet. Empiirisen tutkimuksen aikana selvisi, että yhtiön tulot olivat haastateltavan mukaan pienentyneet noin 25 prosenttia verrattuna vuoden 2014 syksyyn tuottajahintojen laskun vuoksi. Yhtiöittämistä suunnitellussa on siis myös nähtävä mitä ympäristössä tapahtuu maailmapoliittisesti ja mitä mahdollisia uhkakuvia on huomioitava.

Tilan toiminnassa voi yhtiöittämisen esteeksi nousta korkean varallisuuden aiheuttama neljän prosentin varainsiirtovero, joka vie kannattavuuden yhtiöittämiseltä. ProAgrian asiantuntijoiden mukaan yhtiöittämisestä aiheutuvat kustannukset tulee pystyä kattamaan lasketulla verohyödyllä kolmen vuoden kuluessa yhtiöittämisestä. Esimerkiksi paljon peltoa ostaneet tilat, joilla on suuri velkapääoma voi käypään arvoon arvostettu pelto aiheuttaa liian suuren kustannuksen varainsiirtoveroon, jotta yhtiöittäminen olisi kannattavaa. Samoin voimakkaasti laajentaneet tilat, jotka ovat investoineet eläimiin ja varastoihin velkapääomalla voivat olla kannattamattomia yhtiömuodon muutokseen. Alkavan taseen arvojen laskentaan ei huomioida eläimiä eikä varastoja, vaikkakin niiden hankinta on todennäköisesti aiheuttanut tilalle velkapääoman lisäystä. Negatiivinen netto-

apportti mahdollistaa yhtiöittämisen, mutta yhtiön on oltava tulokseltaan vahva ja vastaavaa puolen vaihtuvilla vastaavilla on pystyttävä korjaamaan nettoapportti positiiviseksi ensimmäisen tilikauden päätteeksi.

Teoriaosuutta ja empiiristä tutkimusta verraten varainsiirtoveron arvot ovat vuosien aikana selkiytyneet niin asiantuntijoille kuin verottajallekin. Empiirisen tutkimuksen mukaan vuonna 2011 arvojen määrittämisessä oli vaikeuksia kaikilla osapuolilla, mutta vuonna 2014 arvojen määrittely oli selkiytynyt. Ennakkoratkaisujen saaminen varainsiirtoveron laskemiseksi on suurin yksittäisen kustannuserän ennakoiminen. Sen vuoksi ennakkoratkaisu on aina haettava verottajalta ja samalla tulee empiirisen tutkimuksen perusteella varautua ratkaisun saannissa pitkään odotukseen. Verottajan resurssit tehdä ennakkoratkaisuja eivät tällä hetkellä ole riittävät, jotta ratkaisu saataisiin kuuden viikon kuluttua. Yhtiöittämistä suunnittelevan on varauduttava ensimmäisessä haussa kuuden kuukauden odotukseen ja sen vuoksi tehtävään uuteen apporttisiirtokirjaan.

Empiirinen tutkimus toi esille myös kaupparekisteriin rekisteröintipäivän tärkeyden. Maatilan tulee huomata, että yritystoiminta on yhtiömuodossa vasta rekisteröintipäivänä. Perustamisasiakirjan jälkeen ei vielä voida toimia yhtiömuodossa. Maatilan on myös tehtävä tilinpäätös juuri ennen yhtiöksi muuttamista, eikä tilan varoja saa käyttää tässä niin sanotussa välitilassa. Aikataulujen suunnittelu ja realistinen odotusaika yhtiöittämisen onnistumiselle ovat avainasemassa taloudellisesti hyvän tuloksen saamiseksi ensimmäisenä tilikautena. Liian myöhään tehty yhtiöittäminen aiheuttaa taloudellista tappiota henkilöverotuksen muodossa maatilayrittäjälle. Maataloustukien maksuaikataulun painottuminen syksyyn on otettava huomioon suunniteltaessa yhtiöittämistä, sekä EU-tukien maksatusaikataulujen muutospäivämäärät yritysmuodon vaihdossa.

7 POHDINTA

Teoriaosuutta tehdessäni pohdin hajanaisen tiedonsaannin vaikeutta. Kirjallisuutta maatilán yhtiöittämisestä ei ole saatavilla vielä tarpeeksi, vaikkakin yleistä yhtiöittämisen kirjallisuutta löytyy paljon. Tutkin myös muiden tekemiä opinnäytetöitä yhtiöittämisestä ja totesin työn olleen muille todennäköisesti yhtä hankalaa saatavaan materiaaliin nähden. Usein jäin pohtimaan olenko ajantasaisen tiedon äärellä, vai joko tieto on muuttunut. Teoriaosuus antoi perustietoja yhtiön säännöistä, maatilán eri yritysmuodoista ja erityisen painoarvon annan haastatteluille, jotka kertovat suoraan tämän päivän tilanteesta. Siinäkin koin epävarmuuden hetkiä, koska sain ristiriitaisia tietoja, joiden oikean tiedon varmistukset olivat tarpeen. Mielestäni maatilán toimintamuodon yhtiöittämistä ei opi teoriassa, jos ei pääse tekemään sitä myös käytännössä. Tilojen erilaisuus on haastavaa laskettaessa kannattavuutta ja keskusteltaessa yhtiöittämisestä tilán omistajan kanssa. Tieto jonka opinnäytetyöhöni sain, on sen mukaista mitä tällä hetkellä on julkisesti saatavilla.

Empiirisessä tutkimuksessa esille nousi vuodesta 2011 vuoteen 2014 tapahtunut muutos yhtiöittämisén prosessin onnistumisessa. Aluksi tarkoitukseni oli tehdä empiirinen tutkimus case-tutkimuksena kolmelle yhtiölle, mutta kahden ensimmäisen yhtiön kohdalla tuli ilmi kaikkien osapuolien tietojen vajavuus yhtiöittämiseen. Halusin verrata onko tilanne muuttunut ja pyysin ProAgrian asiantuntijalta saada tutkimukseen mukaan maatilán, joka on tehnyt yhtiöittämisén viime vuonna. Tästä sain vertailukohtaa yhtiöittämisén prosessin onnistumisesta osakkaan näkökulmasta katsottuna. Tutkimus osoitti kehitystä tapahtuneen kaikissa yhtiöittämisén prosessin osissa alkaen vuodesta 2011 verrattuna vuoteen 2014. Jatkuvana ongelmana case-tutkimuksen mukaan osakkaat kokivat pitkän odotusajan ennakkoratkaisujen saannissa. Mielestäni yhtiöittämisén aikataulua suunniteltaessa voisi jakaa prosessin vaiheita useampaan osaan, kuten yhdelle haastateltavista oli tehty. Esitutkimus voidaan suorittaa hyvissä ajoin ennen itse prosessin alkua, jolloin prosessille voidaan paremmin arvioida riittävä aikataulu taloudellisesti onnistuneen yhtiöittämisprosessin takaamiseksi.

Teoriaperusta antaa yhtiömuotoa suunnitteleville perustietoa osakeyhtiön toiminnasta. Haastatteluiden aikana tuli ilmi, ettei kaikilla osakkailla ole täysin selvää kuvaa yhtiöittämisén kulusta omassa yrityksessään. Yhtiöittämisestä olisi hyvä olla selkeä kaavio maatilayrittäjälle hänen oman yrityksensä toimintamuodon muutosten käytännön toteutuksesta. Selkeä kansio ohjeistuksineen yhtiömuodossa toimimisesta, oman yhtiön perustamisén kulusta ja taloudellisen lasken-

nan suunnittelusta auttaisi osakasta paremmin hahmottamaan yhtiöittämisen kulkua. Monet asiakirjat yhdessä kansiossa peräkkäin ilman selitystä, ei selitä osakkaalle mitä yhtiöittämisessä on tapahtunut. asiat unohtuvat käsittelyn jälkeen helposti, joten kirjallisessa muodossa oleva selite on hyvä tapa palauttaa mieliin tehty prosessi.

Yhtiöittämisen jälkeen oman yrityksen kassabudjetin suunnittelu oli ulkopuolisen avulla kaikilla tekemättä. Jokaisella ei siihen tarvetta ollutkaan, mutta kun eriytetään yksityistalous ja maatalous omille tileilleen, voi yrittäjä kokea yllätyksiä kummassakin osassa. Kahdenkertainen kirjanpito antoi osakkaalle positiivisen tavan seurata kustannuksia ja tuloja. Kokemuksen ollessa positiivinen, näen tässä mahdollisuuden parantaa yhtiöiden maksuvalmiutta myös muilla keinoilla. Kassabudjetin lisäksi investointibudjetti tarvittaessa tuo lisävarmuutta yhtiön tulevaisuuden suunnitelmiin.

Tilipäätösten lisäksi osakkaat eivät kertomansa mukaan käsitelleet asiantuntijoiden kanssa kannattavuuslukuja omasta yhtiöstään. Kannattavuuslukujen seuranta pitkällä aikavälillä on erinomainen keino seurata yrityksen kannattavuutta ja miettiä tuotannon tehostamista oikeaan suuntaan. Pankkien antamat laskelmat tuottavat kannattavuuslukuja, mutta jääkö niiden analysointi yrittäjän omalle vastuulle. Kirjallinen lyhyt selostus, mitä kannattavuusluku tarkoittaa yhtiön kannalta ja sen laajentaminen tuotannollisiin kehittämiskohteisiin voisi tuottaa taloudellisesti paremman lopputuloksen.

Maatilan yhtiöittämisen taloudellisesta näkökulmasta voisi jatkaa tutkimusta myös tilojen välisiin yhtiöittämisten kannattavuuden laskentaan. Erot prosessissa tiloja yhdistettäessä olisi myös hyvä selventää tutkimusmuotoon. Nyt tehtyä tutkimusta voisi myös laajentaa koskemaan maatilan yritysjohtamisen tavoitteita yhtiömuodossa liiketoimintasuunnitelman perusteella. Samoin kannattavuuslukujen analysointi ja seuranta olisi mielenkiintoinen lisä tutkimustyöhön. Otoksen tulisi tällöin laajeta koskemaan esimerkiksi kaikkia ProAgria Oulun alueella tehtyjä yhtiöitä. Yhtiöiden kokemuksia toimia osakkaana voisi myös tutkia laajemmalla otoksella, jolloin toimeksiantaja voisi saada tutkimustuloksista analyysiä tarvittavista lisäohjauksista yhtiöissä.

LÄHTEET

Agronet. 2015a. Pääoma- ja ansiotulot. Viitattu 12.1.2015,
https://portal.mtt.fi/portal/page/portal/agronet/Tilanjohdaminen/Verosuunnittelu/Paaoma_ansiotulo.

Agronet. 2015b. Verosuunnittelu. Viitattu 3.3.2015,
<https://portal.mtt.fi/portal/page/portal/agronet/Tilanjohdaminen/Verosuunnittelu>.

Airola, S. 2011. Suomen Taloushallintoliitto. Viitattu 12.1.2015,
http://www.taloushallintoliitto.fi/tilitoimistot/kirjanpidon_abc/.

Enroth, A., Österman, P. & Harmoinen, T.,. 2007. Maatilayrityksen yhtiöittäminen. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.

Haapanen, M., Heikura, J. & Leino, K. 2004. Maatila liikeyrityksenä. Juva: WSOY.

Kaupparekisteri 2014. Käsittelymaksut. Viitattu 24.3.2015,
<http://www.prh.fi/fi/kaupparekisteri/hinnasto/kasittelymaksut.html#perus>.

Kirjanpitolaki 30.12.1997/133.

Edilex 2015. Kirjanpitolautakunta 1894/25.9.2012. Viitattu 26.3.2015,
<http://www.edilex.fi/kila/1894>.

Kiviranta, E. 2015a. Maatilaverotus. Viitattu 3.3.2015,
[http://fokus.talentum.fi.ezp.oamk.fi:2048/teos/IADBGXGTBF#kohta:8.\(\(20\)VEROTUSYHTYM\(\(c4\),\(\(20\)KUOLINPES\(\(c4\)\)\(\(20\)JA\(\(20\)YHTEISETUUS\(\(20\):Verotusyhtym\(\(e4\)n\(\(20\)tuloverotus\(\(20\)\(:Verotusyhtym\(\(e4\)\)\(\(20\)\).](http://fokus.talentum.fi.ezp.oamk.fi:2048/teos/IADBGXGTBF#kohta:8.((20)VEROTUSYHTYM((c4),((20)KUOLINPES((c4))((20)JA((20)YHTEISETUUS((20):Verotusyhtym((e4)n((20)tuloverotus((20)(:Verotusyhtym((e4))((20)).)

Kiviranta, E. 2015b. Maatilaverotus. Viitattu 3.3.2015,
[http://fokus.talentum.fi.ezp.oamk.fi:2048/teos/IADBGXGTBF#kohta:8.\(\(20\)VEROTUSYHTYM\(\(c4\),KUOLINPES\(\(c4\)\)\(\(20\)JA\(\(20\)YHTEISETUUS\(\(20\):Verotusyhtym\(\(e4\)n\(\(20\)tuloverotus\(\(20\)\(:Verotusyhtym\(\(e4\)\)\(\(20\):Yksityisoikeus\(\(20\)\).](http://fokus.talentum.fi.ezp.oamk.fi:2048/teos/IADBGXGTBF#kohta:8.((20)VEROTUSYHTYM((c4),KUOLINPES((c4))((20)JA((20)YHTEISETUUS((20):Verotusyhtym((e4)n((20)tuloverotus((20)(:Verotusyhtym((e4))((20):Yksityisoikeus((20)).)

Kiviranta, E. 2015c. Maatilaverotus. Viitattu 3.3.2015,
[Kiviranta, E. 2015d. Maatilaverotus. Viitattu 10.3.2015,
\[Kokkonieniemi, H. 2014. Yritysasiantuntija, ProAgria Oulu, Keskustelu 26.11.2014. Tekijän hallussa.\]\(http://fokus.talentum.fi.ezp.oamk.fi:2048/teos/IADBGXGTBF#kohta:9.\(\(20\)MAATILAN\(\(20\)YH
TI\(\(d6\)ITT\(\(c4\)MINEN\(\(20\):Henkil\(\(f6\)yhti\(\(f6\)\)\(\(20\)maatalouden\(\(20\)\)yritysmuotona\(\(20\)\)
\(:Elinkeinoyhdytym\(\(e4\)\)\(\(20\)\).</p></div><div data-bbox=\)](http://fokus.talentum.fi.ezp.oamk.fi:2048/teos/IADBGXGTBF#kohta:6.((20)MAASEUTUJELINKEIN
QJEN((20)VEROTUS((20):Yritysmuodon((20)valinta((20)yksityisoikeudelliselta((20)kannalta((20)
(:Henkil((f6)yhti((f6))((20)).</p></div><div data-bbox=)

Kokkonieniemi, H. 2015. Yritysasiantuntija, ProAgria Oulu, Keskustelu 22.3.2015. Tekijän hallussa.

Kokkonieniemi, H. 2015. Yritysasiantuntija, ProAgria Oulu, Puhelinkeskustelu 7.4.2015. Tekijän hallussa.

Latukka, A. 2014. Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus. Viitattu 14.3.2015,
<https://portal.mtt.fi/portal/page/portal/mtt/mtt/ajankohtaista/Uutisarkisto/2014/Maatalouden%20kannattavuus%20sy%C3%B6ksyi%20alam%C3%A4keen%20jo%20viime%20vuonna>.

Luonnonvarakeskus 2015a. Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus. Viitattu 14.3.2015
https://portal.mtt.fi/portal/pls/portal/tt_mtt.tt_mtt_kankir_pack.laheta.

Luonnonvarakeskus 2015b. Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus. Viitattu 19.3.2015,
<https://portal.mtt.fi/portal/page/portal/taloustohtori/kannattavuuskirjanpito/taustatiedot/ukk>.

Luonnonvarakeskus 2015c. Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus. Viitattu 20.3.2015,
https://portal.mtt.fi/portal/page/portal/taloustohtori/kannattavuuskirjanpito/taustatiedot/Tuloslaskelma/Kasitteiden_selityksia.

Maaseutuvirasto 2015. Hakuopas 2015, Viitattu 24.3.2015,
<http://maaseutuvirasto.mobiezone.fi/zine/70/pdf>.

Maatalouden eläkelaitos 2013a. Yhtiömuotoinen toiminta. Viitattu 24.3.2015,
<http://www.mela.fi/fi/elakevakuutus/myel-vakuutus/kenelle-vakuutus/yhtiömuotoinen-toiminta>.

Maatalouden eläkelaitos 2013b. Myel-vakuutus. Viitattu 24.3.2015,
<http://www.mela.fi/fi/elakevakuutus/myel-vakuutus>.

Maatalouden eläkelaitos 2013c. Lomituspalvelut. Viitattu 26.3.2015,
<http://www.mela.fi/fi/maatalouslomitus/lomituspalvelut/vuosiloma>.

Maa – ja metsätaloustuottajain keskusliitto 19.11.2014, Infoa 2014/2015 tukimuutoksista. Viitattu 26.3.2015,
http://www.mtk.fi/liitot/keskisuomi/hankkeet/Tarkka/Ennakoi/fi_FI/tuki-info_12_2014/?textsize=2.

Maanmittauslaitos 2015. Lainhuuto. Viitattu 26.3.2015,
<http://www.maanmittauslaitos.fi/kiinteistot/kiinteistokauppa-kirjaamisasiat/lainhuuto/lainhuudon-hakeminen>.

Maaseutuvirasto 2015. Hakuopas 2015. Viitattu 26.3.2015,
<http://maaseutuvirasto.mobiezone.fi/zine/70/article-3692>

Maatalouden tuloverolaki 15.12.1967/543.

Nimetön, Yhtiön osakas. 2015a. Haastattelu 16.4.2015. Tekijän hallussa.

Nimetön, Yhtiön osakas. 2015b. Haastattelu 20.4.2015. Tekijän hallussa

Nimetön, Yhtiön osakas. 2015c. Haastattelu 24.4.2015. Tekijän hallussa

Nimetön, Yhtiön osakas. 2015d. Haastattelu 25.4.2015. Tekijän hallussa

Osakeyhtiölaki 21.7.2006/624.

Paavilainen, J. 2009. Maatalouden yhtiöittäminen toimintamuodon muutoksena. Käytännön Maamies 2009 (2), 24–27.

Paavilainen, J. 2014. Siemenviljelijöiden talousvalmennus. Luento 14.11.2014,
http://www.proagria.fi/sites/default/files/attachment/siemenviljelijoiden_talousvalmennus_14-11-2014.pdf.

Paavilainen, J. 2015. Yritysasiantuntija, ProAgria Pohjois-Savo. Puhelinkeskustelu 8.4.2015.
Tekijän hallussa.

ProAgria 2014. Tietoa ProAgriasta. Viitattu 2.3.2015,
<http://www.proagria.fi/tietoa-proagriasta>.

ProAgria Oulu 2015a. Viitattu 2.3.2015,
http://www.proagriaoulu.fi/fi/proagria_oulu/.

ProAgria Oulu 2015b. Yhtiöittäminen. Viitattu 2.3.2015,
<http://www.proagriaoulu.fi/fi/yhtiottaminen/>.

Tepora, J. 2014. Tieteen termipankki. Lainhuudatus. Viitattu 11.1.2015,
<http://www.tieteentermipankki.fi/wiki/Oikeustiede:lainhuudatus>.

Tilintarkastuslaki 13.4.2007/459.

Trafi 2015. Rekisteröinti-velvollisuus ja rekisteri-ilmoituksen määräaika. Viitattu 26.3.2015,
<http://www.trafi.fi/tieliikenne/rekisterointi/rekisterointivelvollisuus>.

Tuloverolaki 30.12.1992/1535.

Verohallinto 2005. Eläkevakuutukset uudessa verojärjestelmässä. Viitattu 12.1.2015,
[http://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Henkiloasiakkaan_tuloverotus/Eläkevakuutukset_uudessa_verojarjesteIma\(10128\)#Uudistuksen_pääkohdat1](http://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Henkiloasiakkaan_tuloverotus/Eläkevakuutukset_uudessa_verojarjesteIma(10128)#Uudistuksen_pääkohdat1).

Verohallinto 2010. Metsävähennys. Viitattu 22.3.2015,
http://www.vero.fi/fi-FI/Yritys_ja_yhteisoasiakkaat/Maatalousyrittaja_ja_metsanomistaja/Metsavahennys.

Verohallinto 2013. Maatalousyhtymä. Viitattu 11.1.2015,

<http://www.vero.fi/fi->

FI/Yritys_ja_yhteisoasiakkaat/Maatalousyrittaja_ja_metsanomistaja/Maatalousyhtyma.

Verohallinto 2014a. Osinkotulojen verotus. Viitattu 19.3.2015,

<http://www.vero.fi/fi->

FI/Syventavat_veroohjeet/Verohallinnon_ohjeet/Osinkotulojen_verotus(34928).

Verohallinto 2014b. Osingot. Viitattu 19.3.2015,

<http://www.vero.fi/fi->

FI/Syventavat_veroohjeet/Henkiloasiakkaan_tuloverotus/Korot_ja_osingot/Osingot(30757).

Verohallinto 2014c. Perintö- ja lahjaverotus. Viitattu 20.3.2015,

<http://www.vero.fi/fi->

FI/Syventavat_veroohjeet/Perinto_ja_lahjaverotus/Varojen_arvostamista_perinto_ja_lahjaver(35252).

Verohallinto 2014d. Osakeyhtiö ja osuuskunta. Viitattu 2.4.2015,

http://www.vero.fi/fi-FI/Yritys_ja_yhteisoasiakkaat/Osakeyhtio_ja_osuuskunta/Veroilmoitus.

Verohallinto 2015a. Valtion tuloveroasteikko. Viitattu 24.3.2015,

<http://www.vero.fi/fi->

FI/Syventavat_veroohjeet/Henkiloasiakkaan_tuloverotus/Valtion_tuloveroasteikko_2015(35390).

Verohallinto 2015b. Hinnasto valtion maksullisista palveluista. Viitattu 24.3.2015,

<http://www.vero.fi/fi->

FI/Syventavat_veroohjeet/Asiakkaan_oikeudet_ja_velvollisuudet/Verohallinnon_maksulliset_palvelut/Hinnasto_Verohallinnon_maksullisista_pal(26974)#2Muumaksullinenpaatos.

Verohallinto 2015c. Valtion tuloveroasteikko 2015. Viitattu 7.4.2015,

<http://www.vero.fi/fi->

FI/Syventavat_veroohjeet/Henkiloasiakkaan_tuloverotus/Valtion_tuloveroasteikko_2015(35390).

Verohallinto 2015d. Veroprocenttilaskuri 2014. Viitattu 7.4.2015,
<http://prosentti.vero.fi/VPL2014/Sivut/LaskennanTulos.aspx>.

Villa, S. 2013. Henkilöyhtiöt ja osakeyhtiö. 4., uudistettu painos. Helsinki: Talentum Media Oy.

1. Kauanko maatilanne on toiminut osakeyhtiönä?
2. Mikä sai teidät harkitsemaan osakeyhtiömuotoa toimintamuodon muutoksena?
3. Kuinka laajasti etsitte tietoa osakeyhtiöittämisestä ennen prosessin aloitusta ja asiantuntijan käyttämistä osakeyhtiön perustamisessa?
4. Mitkä olivat odotuksenne yhtiöittämisen prosessin suhteen?
5. Miten yhtiöittämisprosessi eteni mielestänne taloudellisten odotusten kannalta?
6. Tarkentavana kysymyksenä tarvittaessa: Oliko taloudellinen laskelma yllätys lopputulokseltaan ja miten?
7. Tarkentavana kysymyksenä: Miten prosessi täytti taloudelliset odotukset yhtiöittämisen kannattavuudesta?
8. Miksi päädyitte yhtiömuotoon toimintamuodon muutoksena?
9. Miten prosessi yhtiöittämisen muutoksena eteni mielestänne aikataulun, osaamisen ja odotusten suhteen?
10. Mikä on yhtiöittämisessä tilanteenne nyt?
11. Mitä haasteita koitte yhtiöittämisessä?
12. Mikä oli odotettua positiivisempaa?
13. Mikä oli odotettua negatiivisempaa?
14. Miten ohjeistaisitte osakeyhtiön perustamista toimintamuodon muutoksena suunnittelevia maataloita?